Anul 135 Sibiu, 1 şi 15 iulie 1987 Nr. 25—26 şi 27—28/1987

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

SCHIMB DE MESAJE ROMÂNO-AUSTRIAC LA NIVEL ÎNALT

Din partea Domnului NICOLAE CEAUŞESCU, preşedintele Republicii Socialiste România, au fost transmise preşedintelui federal al Austriei, KURT WALDHEIM, cele mai calde urări de sănătate şi fericire personală, iar poporului austriac prieten, urări de prosperitate şi pace.

Mulţumind pentru mesajul primit, preşedintele Austriei a rugat să se transmită preşedintelui Republicii Socialiste România cele mai calde urări de sănătate şi fericire, iar poporului român, succese în opera de dezvoltare economico-socială multilaterală a ţării.

Schimbul de mesaje a avut loc cu ocazia primirii de către preşedintele Kurt Waldheim a patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist Arapaşu, care, la invitaţia Excelenţei Sale Dr. Hermann Groer, Arhiepiscopul Vienei, a Excelenţei Sale Karl Berg, Arhiepiscopul Salzburgului şi a Fundaţiei „Pro Oriente", a efectuat o vizită în Austria.

Vizita oficială în Austria a P.F. Patriarh Teoctist

La invitaţia E. S. Arhiepiscopul romano-catolic Hermann Groer al Vienei, a E. S. Arhiepiscopul Karl Berg al Salzburgului, a Fundaţiei „Pro Oriente" din Viena, condusă de Em. S. Cardinalul Franz König (i.r.), Preşedinte de onoare, dl. Theodor Piffl-Percevic, fost ministru federal al educaţiei, Preşedinte şi de dl. Alfred Stirnemann, Secretar general, precum şi la invitaţia Parohiei române şi a comunităţii române ortodoxe din Viena, între 19 iunie—1 iulie 1987, P. F. Patriarh TEOCTIST a făcut o vizită oficială în Austria, însoţit de o delegaţie de ierarhi şi clerici. Din delegaţie au făcut parte: I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, P. S. Episcop Nifon Mihăiţă, vicar patriarhal, pr. Dumitru Soare, directorul Institutului Biblic şi de misiune al Patriarhiei Române, pr. Alexandru Tudor, consilier patriarhal la Serviciul de Relaţii Externe şi diac. asistent universitar Ion Caraza, care a fost şi interpret. S-au mai aflat în Viena pentru pregătirea vizitei şi ca invitaţi ai parohiei şi ai comunităţii din Viena şi din Salzburg arhid. Constantin Voicu, Rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, pr. Petre Dorobanţu, consilier la Mitropolia Banatului şi pr. Ioan Protopopescu de la Cancelaria Sf. Sinod. A fost prezent la Viena, în cadrul aceloraşi invitaţii şi *Corul* Catedralei patriarhale din Bucureşti, condus de pr. Iulian Cârstoiu şi pr. Constantin Drăguşin.

Sosind pe aeroportul din Viena, în ziua de 19 iunie 1987, delegaţia a fost întîmpinată de oficialităţi bisericeşti vieneze, de reprezentanţii Fundaţiei „Pro Oriente" şi de un numeros grup de români, membri ai comunităţii, ai parohiei ortodoxe române din Viena şi ai Asociaţiei „Unirea" a românilor din Viena, în frunte cu pr. dr. Marin Branişte şi dl. Vincenz Przypolski. A fost de faţă ambasadorul R. S. România în Austria, dl. Trandafir Cocîrlă.

Delegaţia a fost găzduită în palatul arhiepiscopal din Viena, bucurîndu-se de ospitalitatea Arhiepiscopului Hermann Groer. Programul vizitei, foarte încărcat, a cuprins întîlniri cu personalităţi oficiale bisericeşti, civile şi obşteşti, vizite la Instituţii, slujbe bisericeşti în domul din Viena şi în catedrala din Salzburg, vizite la mănăstiri şi întîlniri cu românii din Viena şi cu credincioşii parohiei ortodoxe române din Viena şi Salzburg.

Sîmbătă, 20 iunie, a fost vizitată celebra biserică Sf. Ştefan din Viena şi mănăstirea cisterciană „Sf. Cruce", din apropierea Vienei, unde starețul a oferit o masă oficială în cinstea delegaţiei. Atît în biserică, precum şi la masă a vorbit P. F. Patriarh Teoctist, axîndu-şi cuvîntările îndeosebi pe tradiţia monahală a celor două Biserici şi evocînd figuri de monahi români din trecutul îndepărtat şi din prezent. Sîmbătă seara s-a oficiat vecernia în capela ortodoxă română din Löwelstrasse nr. 8.

Duminică, 21 iunie, s-a săvîrşit Sfînta Liturghie în aceeaşi capelă, prezidată de însuşi P. F. Patriarh Teoctist care, la sfîrşit, a vorbit credincioşilor despre dubla aniversare care a prilejuit nu numai această slujbă, ci însăşi vizita la Viena a delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române, şi anume: împlinirea a 200 de ani de la recunoaşterea oficială, prin decret împărătesc, a comunităţii române din Viena, şi 80 de ani de la înfiinţarea capelei proprii a românilor ortodocşi din Viena, pe Löwelstrasse 8, adică în acelaşi local în care se găseşte şi astăzi.

Printre altele, P. F. Patriarh Teoctist a spus următoarele:

„Este un fapt bine cunoscut că românii, oriunde s-ar afla, se simt înfrăţiţi unii cu alţii, uniţi „în cuget şi în simţiri", prin mărturisirea aceleiaşi credinţe moştenite de la înaintaşi, prin aceeaşi limbă pe care o păstrează cu scumpătate, ca pe o comoară de mare preţ, prin dragostea nezdruncinată faţă de pămîntul străbun şi prin conştiinţa unităţii de neam pe care o ţin aprinsă în suflete ca pe o flacără pururea vie.

Mergînd pe făgaşul aceleiaşi lucrări, ne-am convins — încă de la începutul preluării sarcinilor de Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române — că ne revine îndatorirea de mare răspundere de a ne îngriji cu toată luarea aminte de cerinţele duhovniceşti ale tuturor fiilor sfintei noastre Biserici, atît ale celor trăitori pe pămîntul României de astăzi, cît şi ale celor statorniciţi pe alte meleaguri, dar rămaşi sufleteşte, prin fiinţa, prin simţămintele şi prin năzuinţele lor, în aceeaşi comuniune de neam şi de Biserică în care au vieţuit neîntrerupt vrednicii lor înaintaşi. Din rîndul acestora, am considerat că o atenţie deosebită se cuvine românilor ortodocşi stabiliţi în decursul timpului pe pămîntul Austriei, întrucît ne este binecunoscută vrednicia acestora, din care a odrăslit bogate roade pentru înfrumuseţarea vieţii lor religioase şi culturale, precum şi pentru slujirea cu cinste şi demnitate atît a patriei lor de origine, cît şi a celei adoptive.

Deosebit de important ne apare mai întîi faptul că, de-a lungul existenţei lor, atît Colonia cît şi Parohia română din Viena au împlinit rosturi şi idealuri comune, ele fiind deopotrivă vetre de credinţă, de cultură şi de simţire românească. În sînul lor a ars şi continuă să ardă nestinsă flacăra credinţei străbune şi a dorului după locurile natale, ele fiind întruchiparea simbolică cea mai aleasă a căminului părintesc şi locul de fericită întîlnire a datinilor cu prăznuirile bisericeşti şi naţionale.

Oriunde, în lume, se află un locaş de comuniune ortodoxă şi românească, acesta este în acelaşi timp şi o punte de deschidere spre lume şi de legătură cu alte confesiuni şi naţionalităţi. Exemplu grăitor în această privinţă ne stau aşezămintele Coloniei şi Parohiei române din Viena.

Credincioşii români din capitala acestei ţări se roagă în limba lor strămoşească şi se mîntuiesc în dreapta lor credinţă, în acest sfînt locaş de închinare al lor — adevărat potir sufletesc şi bijuterie artistică de mare preţ, vibrînd de lumină şi de căldură dumnezeiască — de

(Continuare în pag. a 2-a)

Bari 1987: Un document de dialog

Dialogul dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-catolică. Stadiul lui în sesiunea plenară din 1987

Sesiunea din 1986 a Comisiei internaţionale mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-catolică s-a încheiat la Bari-Italia printr-un eşec. Două Biserici, a Greciei şi Patriarhia Ierusalimului, au refuzat să participe, alte două s-au retras în timpul lucrărilor — a Serbiei şi a Ciprului — şi altele n-au participat din motive „obiective". Sesiunea s-a încheiat, după festivităţi locale frumoase, fără a *putea* încheia un document final. E drept că s-a dorit ca toate Bisericile ortodoxe să subscrie documentul, de aceea a fost lăsat deschis pînă la o nouă întîlnire, dar motivul amînării n-a fost numai acesta. Discuţiile asupra temei *„Credinţa, Tainele şi unitatea*

Bisericii", avînd ca subiect *Tainele de iniţiere, adică Botezul, Mirungerea şi Euharistia*, n-au putut ajunge la un numitor comun, nu s-a putut realiza un acord **între părţi.**

Doritor ca Bari să nu rămînă în istoria acestui dialog ca un loc al unui eşec, arhiepiscopul local Mariano Magrassi a invitat Comisia să-şi continue discuţiile în 1987, tot la Bari, şi invitaţia a fost acceptată. Aşa se face că între 9—16 iunie 1987, Comisia plenară s-a întîlnit din nou la Bari. De data aceasta au fost prezente toate Bisericile Ortodoxe, cu excepţia Bisericilor Rusă şi Gruzină, dar tot din motive „obiective", cu precizarea că nu se consideră retrase din dialog şi că vor accepta hotărîrile ce se vor lua.

Într-o întîlnire preliminară, separată, a reprezentanţilor Bisericilor Ortodoxe, s-a arătat că Bisericile Greciei şi Ierusalimului participă la lucrări, dar cu condiţia ca să se discute cu partea romano-catolică problema prozelitismului prin uniatism, în Orient, şi să se obţină garanţii că Biserica Romano-catolică, spre a salva dialogul, se va abţine de la orice acţiuni de prozelitism, fie prin uniatism, fie prin alte mijloace.

Delegaţii Bisericii Ierusalimului, mai ales, au arătat că în părţile acelea prozelitismul romano-catolic continuă, ierarhia locală susţinînd că unirea aproape s-a făcut, deci credincioşii pot trece la catolicism fără probleme de conştiinţă. Or, aceasta nu e nici adevărat, nici onest. Unitatea nu va însemna în nici un caz trecerea la catolicism. Alţi delegaţi au arătat că şi în cuprinsul Bisericilor lor există probleme cu uniatismul care se dovedeşte din ce în ce mai mult a nu fi o formulă şi un model de unitate, ci dimpotrivă, un model de dezmembrare. Fiind prezentate părţii romano-catolice, aceste doleanţe au fost acceptate, urmînd a se discuta şi reglementa încă în timpul discuţiilor de la Bari. „Reglementarea", care nu e o problemă nici simplă, nici uşoară, a constat în aceea că s-a hotărît alcătuirea unei Comisii de cinci ortodocşi plus cinci catolici, la care să se adauge experţi din ambele părţi care să dezbată aceste probleme şi să prezinte propuneri, la o următoare întîlnire a Comisiei. Din această Comisie va face parte, la cerere, şi un delegat al Bisericii Ortodoxe Române.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată în Comisia de dialog de la Bari de către Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, autorul acestei dări de seamă, şi de pr. prof. dr. Dumitru Radu, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Bucureşti. Delegaţia noastră a fost în mai multe rînduri în situaţia de a interveni spre a menţine dialogul în stare de plutire, fie între diferitele Biserici Ortodoxe, fie între ortodocşi şi romano-catolici.

Dintru început, după ce s-a hotărît reluarea şi continuarea dialogului, a fost repus pe agendă documentul cu tema arătată mai sus, care se mai discutase la cîteva întruniri anterioare, în Creta, în Polonia la Opole, şi la Bari în 1986. Rămăseseră într-adevăr probleme în suspensie, dar s-au reluat

(Continuare în pag. a 4-a)

Românii şi Viena*

În 1987 s-au împlinit 200 de ani de cînd împăratul Iosif al II-lea, la 29 ianuarie 1787, a recunoscut prin decret imperial, existenţa legală a comunităţii ortodoxe din Viena, referindu-se în acelaşi timp la „naţiunea greacă şi la cea valahică", cu permisiunea de a-şi ridica şi o biserică. N-au fost incluşi în acest decret sîrbii, deoarece ei făceau parte din sfera de influenţă otomană, aşa că aceştia fiind din zona „grecilor otomani" abia în anul 1860, şi-au putut construi şi ei o biserică sîrbă cu hramul „Sf. Sava". Cea a românilor avea hramul „Sf. Treime", aşa cum avea şi fosta mitropolie a Alba Iuliei, hram care preînchipuia, în conştiinţa poporului, dincolo de simbolul religios, unitatea celor trei Ţări româneşti.

Actul de la 1787 a fost un act de prietenie faţă de românii stabiliţi la Viena, tot aşa cum a fost şi cel din 1907, cînd li s-a permis să-şi aibă un locaş propriu de rugăciune, eveniment de la care s-au împlinit tot acum 80 de ani.

Imperiul habsburgic n-a excelat însă întotdeauna în acte prieteneşti faţă de poporul român, mai ales cu cel din Transilvania. E de ajuns să ne amintim de aceea *„Unio trium nationum"* din 1437, convenţie recunoscută şi menţinută şi de habsburgi, şi din care românii, deşi cei mai numeroşi, tocmai ei erau excluşi. Să ne mai amintim şi de patronarea uniaţiei de la 1700 şi de generalii pe

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Arhiepiscopul Sibiului şi
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 3-a)

* Prelegere ţinută la Universitatea din Viena în ziua de luni, 22.06.1987.

Vizita oficială în Austria a P. F. Patriarh Teoctist

(Continuare din pag. 1-a)

unde se înalţă rugăciuni nu numai pentru cerinţele lor sufleteşti, ci şi „pentru pacea a toată lumea", pentru bunăstarea celorlalte Biserici creştine şi „pentru unirea tuturor", precum şi pentru sănătatea şi ajutorul conducătorilor din patria lor de origine şi din cea adoptivă, România şi Austria. Bisericuţa aceasta este, împreună cu sediul cultural al Coloniei române din Austria, un adevărat pridvor al prieteniei şi colaborării cu celelalte confesiuni şi naţionalităţi din această ţară, un amvon de propovăduire a păcii,apropierii între oameni şi popoare şi, în mod deosebit, o verigă de aur în lanţul legăturilor de prietenie dintre poporul român şi cel austriac".

A fost de faţă la Sf. Liturghie Em. S. Cardinalul Franz König, care a ţinut o scurtă cuvîntare, I. P. S. Mitropolit Hrisostom al grecilor ortodocşi din Austria şi Italia (Patriarhia Ecumenică), I. P. S. Mitropolit Irineu al comunităţii ruse din Viena şi Austria

şi dl. ministru Th. Piffl-Percevic, în numele Fundaţiei „Pro Oriente". Delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, şi oaspeţii, au fost salutaţi printr-un scurt cuvînt rostit în limba germană de P. C. Pr. dr. Marin Branişte, parohul conmunităţii ortodoxe române din Viena. Răspunsurile la Sfînta Liturghie au fost date de corul catedralei patriarhale din Bucureşti, condus de cei doi dirijori, pr. Iulian Cârstoiu şi pr. Constantin Drăguşin. La slujbă au participat oficialităţi româneşti din capitala Vienei, mulţi vienezi şi întreaga comunitate românească. A luat parte şi episcopul vechi-catolic Hummel şi reprezentanţi ai Bisericilor protestante.

Masa oficială oferită de P. F. Patriarh Teoctist la *Rathauskeller*, unul din palatele Vienei, a fost onorată de prezenţa a mai mult de 300 de persoane. A vorbit P. F. Patriarh Teoctist, Episcopul Hummel, dl. Vincenz Przypolski, preşedintele Asociaţiei „Unirea", dl. arhitect C. Marinescu din New-York, preşedintele Asociaţiei Internaţionale a *Etniei Române*, cu sediul în Viena şi Mitropolitul Ardealului, Dr. Antonie Plămădeală care, pe baza unor documente inedite descoperite în arhiva din Sibiu, a vorbit despre *„Rolul românilor din Viena în pregătirea evenimentelor de la 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia"*. Chiar în localul actualei capele a funcţionat în cursul lunii noiembrie 1918 un *Senat militar* românesc, cu scopul de a aduna laolaltă pe toţi românii din armata austro-ungară, risipiţi pe toate fronturile, din sud din Iugoslavia, pînă în nord în Cehoslovacia, de a le trezi conştiinţa românească şi a-i pregăti pentru acţiona în vederea unirii cu Patria-mamă. Senatul s-a şi dizolvat înainte de 1 decembrie 1918 pentru a le da posibilitate ofiţerilor şi soldaţilor să meargă la Alba Iulia, unde au şi fost prezenţi. „Senatul militar român" din Viena a luat fiinţă la iniţiativa şi a fost pus sub conducerea *Consiliului Naţional Român* care funcţiona la Arad şi care a avut toate iniţiativele în vederea organizării Marei Adunări de la Alba Iulia (cuvîntarea se publică aparte).

Masa de la *Rathauskeller* s-a bucurat de prezenţa corului care a interpretat melodii bisericeşti, naţionale şi populare, entuziasmînd pe participanţii pentru care ziua respectivă va rămîne de neuitat pentru totdeauna.

Vecernia a fost celebrată în aceeaşi zi, în *Stephans Dom* de către Em. S. Cardinalul König, avînd lîngă sine, la loc de cinste, pe P. F. Patriarh Teoctist şi întreaga delegaţie a Bisericii Ortodoxe Române. Delegaţia a fost introdusă în faţa credincioşilor prezenţi de către Em. S. Cardinalul König. A răspuns P. F. Patriarh Teoctist care după ce a dat amănunte despre scopul vizitei şi a făcut o scurtă prezentare a Bisericii Ortodoxe Române în trecut şi astăzi, a spus şi următoarele:

„Această întîlnire în rugăciune comună ne-a întărit în convingerea că deşi aparţinem unor Biserici şi ţări diferite, avînd fiecare propriile noastre tradiţii, totuşi deasupra tuturor deosebirilor de grai, de confesiune şi de neam sîntem uniţi în dragostea atotcuprinzătoare a Mîntuitorului Iisus Hristos, care *„ieri şi azi şi în veci este acelaşi"* (Evr. 13, 8), aşa cum uniţi sîntem şi în năzuinţele comune de apropiere, frăţietate şi pace ale popoarelor noastre".

Corul catedralei patriarhale din Bucureşti a susţinut un concert în marele dom „Sf. Stefan", bucurîndu-se de aprecieri unanime.

Ziua de duminică, 21 iunie s-a încheiat printr-o cină la palatul Prechtoldsdorf oferită de oficialităţile bisericeşti vieneze, în frunte cu Em. S. Cardinalul König.

Însoţiţi de Preşedintele Asociaţiei „Pro Oriente", fostul ministru federal al Educaţiei şi Cultelor, Dr. Theodor Piffl-Percevic, şi de un membru marcant al Asociaţiei, Directorul general Dr. Adolf Bayer, delegaţia în frunte cu P. F. Patriarh Teoctist a fost primită în ziua de luni, 22 iunie 1987 la Parlamentul austriac de către dna Preşedintă Dr. Marga Hubinek, cu care s-a întreţinut îndelung asupra unor probleme bisericeşti, asupra relaţiilor dintre Biserica romano-catolică şi cea ortodoxă şi asupra relaţiilor dintre România şi Austria. A fost vizitat Parlamentul, delegaţia rămînînd multă vreme în sala veche, de pe vremea imperiului, astăzi muzeu, în care se mai păstrează încă băncile rezervate deputaţilor români, cu numele lor.

În aceeaşi zi, delegaţia a fost primită de ministrul federal al Învăţămîntului, Artelor şi Cultelor, dna Dr. Hilde Hawlick. S-au discutat probleme legate de învăţămîntul teologic şi s-a reamintit că, în acea sală în care ne aflam, cu 30 de ani înainte, dl. ministru Theodor Piffl-Percevic, pe atunci în funcţiune, a legalizat existenţa oficială a ortodocşilor în Austria, cu drepturi egale cu celelalte culte, inclusiv cu Biserica romano-catolică.

La amiază delegaţia a fost primită de Vice-Cancelarul Austriei, care îndeplineşte şi funcţia de ministru de externe, Dr. Alois Mock în palatul Pallavicini, care a şi reţinut întreaga delegaţie la masă.

După amiază, la orele 17, delegaţia a fost primită de E. S. Preşedintele Austriei, Dr. Kurt Waldheim în palatul Hofburg, vechi palat imperial, în vecinătatea căruia se află şi capela română din Löwelstrasse 8. P. F. Patriarh Teoctist a transmis preşedintelui Waldheim al Republicii Austria un mesaj de salut şi de urări de sănătate şi prosperitate personală din partea Preşedintelui Republicii Socialiste România, Dl. NICOLAE CEAUŞESCU, fiind rugat de Preşedintele Waldheim să transmită şi din partea sa aceleaşi urări de bine Preşedintelui României.

Luni, 22 iunie 1987, adică în aceeaşi zi seara, delegaţia a fost primită la Universitatea din Viena, unde într-un cadru festiv şi în prezenţa unei numeroase asistenţe, a fost salutată de Rectorul Universităţii, după care a vorbit Dr. Antonie Plămădeală, dezvoltînd prelegerea: *„Românii şi Viena"* (se publică aparte) şi Pr. Prof. Ernst Chr. Suttner despre: *Biserica Ortodoxă Română, verigă între Răsărit şi Apus.*

În încheierea festivităţilor de la Universitate, a luat cuvîntul P. F. Patriarh Teoctist, din cuvîntarea căruia reţinem:

„Sînt dator să adaug că bucuria pe care o trăim acum este sporită de cinstea de a ne şti oaspeţii acestei instituţii de renumit prestigiu, care este Universitatea din Viena. E cu adevărat impresionantă atenţia acordată reuniunii noastre aniversare, prin organizarea şi găzduirea ei de către acest înalt for de cultură, cu străvechi renume, ca şi prin prezenţa atîtor iluştri reprezentanţi ai vieţii culturale şi bisericeşti din frumoasa capitală a Austriei.

Mi-aş îngădui să tîlcuiesc acest fapt ca fiind unul din roadele îndelungatei conlucrări culturale şi ale identităţii aspiraţiilor spirituale dintre ţările noastre, România şi Austria. Venind aici, mi-am amintit că nu ne aflăm într-un loc străin. Spre Universitatea din Viena s-au îndreptat de-a lungul timpului năzuinţele înflăcărate ale multor tineri însetaţi de cultură şi de dorul afirmării unor înalte idealuri naţionale. Ei au sorbit cu nesaţ din izvoarele de cunoaştere şi de gîndire ale acestei ospitaliere ţări, adunîndu-şi o bogată agonisită pentru iluminarea minţii şi a lucrării lor închinate afirmării neamului şi patriei din care au odrăslit.

La rîndul lor, românii veniţi la studii sau emigraţi la Viena, în împrejurări cunoscute, asupra cărora nu mai insistăm, au adus cu sine aici o bogată zestre de credinţă, de cultură, tradiţii şi simţiri proprii sufletului românesc, care a dat la iveală însuşirile lor deosebite. Ei au purtat cu sine, în primul rînd, spiritul de frăţietate şi colaborare, fiind nu numai pionieri ai cunoaşterii vieţii şi culturii noastre străvechi româneşti în mediul european, ci şi mesageri ai apropierii şi încrederii dintre cele două popoare. Comportarea lor ca oameni de muncă, de cinste, de ordine şi de înaltă ţinută morală a determinat bunul lor nume şi convieţuirea armonioasă în mijlocul poporului austriac".

După încheierea festivităţilor, care au fost marcate şi de un frumos concert al coralei patriarhale, seara, Excelenţa Sa Dl. ambasador al R. S. România în Austria, Dr. ing. Trandafir Cocîrlă a oferit o cină în onoarea P. F. Sale Teoctist şi a E. S. Arhiepiscop Hermann Groer în saloanele Ambasadei.

Marţi, 23 iunie 1987, împreună cu E. S. Arhiep. H. Groer, Dr. Theodor Piffl-Percevic şi prelatul Bonifaz Selinger, delegaţia a plecat în Landul Niederösterreich pentru a face un parastas la cimitirul eroilor români din localităţile Tulnn şi Zwetendorf. Parastasul a fost oficiat de Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, iar răspunsurile au fost date de corul catedralei patriarhale din Bucureşti. A vorbit primarul din oraşul Tulnn şi P. F. Patriarh Teoctist care, cu emoţie, a evocat eroismul românesc, spunînd printre altele:

„Din sînul poporului român au odrăslit nenumăraţi eroi care şi-au dat viaţa apărînd glia şi legea strămoşească, jertfindu-se pentru neam, pentru credinţă, pentru viaţa şi pentru împlinirea năzuinţelor semenilor lor. Am putea oare să-i uităm vreodată şi să nu-i simţim ca făcînd parte din însăşi fiinţa noastră pe aceşti slujitori ai neamului, care cu preţul propriei lor vieţi ne-au asigurat viaţa şi propăşirea noastră? Fiecare din noi simţim ca pe o pornire firească datoria de a le fi necontenit recunoscători şi de a ne ruga cu evlavie pentru „pomenirea lor din neam în neam". Aceste simţăminte ne-au îndemnat şi pe noi să venim astăzi aici, pentru a presăra pe mormintele eroilor români din acest cimitir prinos de cinstire, de recunoştinţă şi de preamărire a jertfei lor.

Îndreptîndu-ne încă o dată gîndurile către eroii slujitori ai neamului nostru, care odihnesc aici, aducem cuvînt de aleasă mulţumire reprezentanţilor autorităţilor civile din acest oraş, Domnului primar şi tuturor colaboratorilor Domniei Sale, pentru grija deosebită pe care o acordă păstrării şi înfrumusetării acestor morminte. Să-mi daţi voie să tîlcuiesc această atitudine ca pe o dovadă vie a dragostei faţă de poporul român şi ţara noastră şi, la rîndul meu, să asigur pe toţi cei de faţă de simţămintele de aleasă preţuire şi frăţietate pe care poporul român le nutreşte faţă de poporul austriac".

Au fost prezenţi membri ai Coloniei române din Viena, sosiţi în mod special în pelerinaj şi elevi ai şcolilor din localitate.

De acolo delegaţia a plecat să viziteze mănăstirea benedictină Göttweig, unde se află şi mormîntul întemeietorului acestei mănăstiri, din primul mileniu, Sf. Almann. Masa de prînz a fost oferită de conducătorul Landului Austriei de Sud, Mag. Siegfried Ludwig, fiind reprezentat de înlocuitorul său dl. Dr. Otto Bernau. S-au rostit toasturi de către Dr. Otto Bernau, iar în numele delegaţiei B. O. R. de către Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului. La sfîrşit, P. F. Teoctist a oferit autorităţilor locale, Crucea patriarhală pentru mireni şi medalia aniversară instituită cu prilejul celor 200 de ani de existenţă a comunităţii româneşti din Viena şi 80 de ani de existenţă a parohiei ortodoxe române din Viena.

De la mănăstirea Göttweig, delegaţia a fost condusă la mănăstirea Herzogenburg, unde a avut loc un serviciu divin executat de călugării mănăstirii. Corul a oferit şi aici un concert urmat de o recepţie într-un cadru festiv. Cina a fost oferită de prelatul Maximilian Fürnsinn. A participat şi reprezentantul Prefectului Landului Austriei de Sus, Dr. Otto Bernau.

Miercuri, 24 iunie 1987, delegaţia a fost însoţită de reprezentanţii Asociaţiei „Pro Oriente", directorul general Adolf Bayer şi Prof. univ. Dr. Philipp Harnoncourt de la Universitatea din Graz. La ora 9,30 în palatul arhiepiscopal din Viena a avut loc o Conferinţă de presă la care au făcut prezentări ale Bisericii Ortodoxe Române P. F. Patriarh Teoctist şi Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, după care P. F. Teoctist a răspuns la întrebările ziariştilor. A fost apoi vizitată catedrala mitropolitană grecească, unde delegaţia a fost întîmpinată de I. P. S. Mitropolit Dr. Hrisostomos Tsiter şi P. S. Episcop Mihail Staycos de Christupolis, Episcop-vicar. A urmat o scurtă recepţie. Apoi delegaţia a vizitat catedrala ortodoxă rusă, unde a fost întîmpinată de I. P. S. Mitropolit Irineu Susemihl al Vienei şi Austriei, care a oficiat un polihroniu în catedrală şi a salutat delegaţia. A răspuns P. F. Patriarh Teoctist.

La amiază I. P. S. Mitropolit Hrisostomos Tsiter a oferit în cinstea delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române o masă în saloanele hotelului Sacher, la care au fost invitaţi conducătorii ai tuturor Bisericilor locale şi autorităţi civile. Au toastat I. P. S. Mitropolit Hrisostomos şi P. F. Patriarh Teoctist. După amiază delegaţia a făcut o vizită la sediul episcopiei evanghelice din Viena, unde a fost întîmpinat de Episcopul Dieter Knall şi de întregul sinod al acestei Biserici. Au vorbit Episcopul Dieter Knall, P. F. Patriarh Teoctist şi Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului. De remarcat că Ep. Dieter Knall este originar din Braşov, de unde a plecat la vîrsta de 14 ani, dar mai vorbeşte încă româneşte, tot aşa cum vorbesc şi mulţi dintre membrii Sinodului său, de asemenea originari din Transilvania. De altfel trei dintre conducătorii acestei Biserici din ultimii 200 de ani au fost originari din Transilvania. Recepţia care a urmat s-a desfăşurat într-o atmosferă încărcată de emoţie şi bucurie. Episcopul Dieter Knall este animat de sentimente ecumenice fiind şi membru în Comitetul Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi are o bună cunoaştere despre ecumenismul din România.

În seara aceleiaşi zile de 24 iunie 1987, în palatul Pallavicini a avut loc un simpozion organizat de Asociaţia „Pro Oriente" în prezenţa Em. S. Cardinalul F. König şi a E. S. Dr. H. Groer, Arhiepiscopul Vienei, în cadrul căruia au vorbit preşedintele fundaţiei Dr. Theodor Piffl-Percevic şi Mgr. Dr. Wilhelm Nyssen de la Universitatea din Köln, R. F. G. Dr. Wilhelm Nyssen a dezvoltat prelegerea: „Specificul Ortodoxiei şi al Teologiei româneşti şi învăţătura de credinţă a unei Biserici ortodoxe într-o ţară latină". Conferinţa s-a bucurat de o foarte bună primire, Dr. Nyssen fiind unul dintre marii cunoscători ai artei româneşti şi ai Ortodoxiei noastre, fiind de altfel şi Doctor honoris causa al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti.

După ce corul Patriarhiei a prezentat o serie de melodii româneşti, E. S. Arhiepiscopul Hermann Groer, în numele Asociaţiei „Pro Oriente" a anunţat decizia acestei Asociaţii de a acorda P. F. Patriarh Teoctist titlul de „Protector" al Fundaţiei „Pro Oriente" motivînd acest act printr-o frumoasă cuvîntare, la care a răspuns P. F. Patriarh Teoctist, spunînd printre altele:

„De la întemeierea ei şi pînă astăzi, Fundaţia „Pro Oriente" s-a dovedit a fi nu numai o instituţie de înalt prestigiu teologic, cultural şi bisericesc, ci şi un aşezămînt ecumenic deosebit de important şi de necesar vremurilor noastre, care a ajutat într-o largă măsură la o mai bună cunoaştere, apropiere frăţească, pace şi colaborare rodnică între diferite Biserici şi popoare, ba am putea spune chiar — într-o anumită privinţă — între Apusul şi Răsăritul continentului european atît de frămîntat de tensiuni, nelinişti şi căutări.

Dacă pînă în prezent lucrarea ecumenică împlinită de Fundaţia „Pro Oriente" a avut o mare însemnătate pentru impulsionarea şi buna dezvoltare a relaţiilor intercreştine, considerăm că în timpul de faţă această activitate a ei trebuie să fie tot mai puternică şi mai hotărîtă, pentru a răspunde noilor cerinţe stringente ale omenirii actuale.

Astăzi, Bisericile creştine sînt preocupate mai mult ca oricînd de responsabilitatea transmiterii mesajului evanghelic de dragoste, pace şi bună înţelegere în lumea contemporană. Această îndatorire rezultă din convingerea că viaţa este bunul cel mai de preţ pe care Dumnezeu l-a dat omului creat după chipul şi asemănarea Sa, iar lucrarea Bisericii trebuie să se desfăşoare după exemplul Întemeietorului şi Capului ei, care a venit pentru ca lumea *„să aibă viaţă, şi încă din belşug"* (Ioan 10, 10).

De aceea, paralel cu strădaniile pentru înfăptuirea marelui ideal al unităţii creştine şi biruind zidul despărţitor al deosebirilor dogmatice dintre ele, Bisericile creştine se simt datoare să-şi unească forţele pentru ca — de pe poziţiile şi cu mijloacele lor proprii — să-i apropie pe oameni unii de alţii şi să-i ajute în împlinirea celei mai arzătoare năzuinţe a ceasului de faţă: asigurarea dreptului la viaţă".

Festivitatea a fost urmată de o recepţie.

Joi, 25 iunie 1987, după vizitarea muzeului metropolitan din Viena şi a muzeului din palatul Hofburg în care se păstrează tezaurul rămas de la împăraţii Austriei, delegaţia a mers la Crucea lui Şerban Cantacuzino din Gaterhölzl pentru un scurt parastas în memoria voievodului care a ajutat la despresurarea Vienei de turci în 1683. Parastasul a fost oficiat de P. S. Nifon Mihăiţă, iar răspunsurile au fost date de corul catedralei patriarhale. O cuvîntare emoţionantă a P. F. Teoctist a încheiat ceremonia de la capela şi Crucea cantacuzinească, evocînd evenimente din anii 1683 ca şi eroismul soldaţilor români de-a lungul veacurilor. Ceremonia s-a încheiat cu melodia: „Presăraţi pe-a lor morminte". Au luat parte autorităţi române şi vieneze şi un numeros public, printre care, bineînţeles, membri ai coloniei române din Viena. Prînzul a fost oferit de către Em. S. Cardinalul Franz König în Palatul Schwarzenberg.

Deşi corul catedralei patriarhale a cîntat în mai multe locuri şi-n mai multe rînduri în Viena, concertul său oficial a fost dat în palatul Razumovsky din Viena, la orele 18,30, joi 25 iunie 1987. Sala a fost plină şi concertul s-a bucurat de un succes răsunător, corul interpretînd melodii religioase, populare şi naţionale. Cu acest prilej au lăsat o frumoasă impresie soliştii Valentin Teodorian, Angela Burlacu şi Ion Bulancea ca şi dirijorii pr. Iulian Cârstoiu şi pr. Constantin Drăguşin. Concertul a fost patronat de către fraţii Henn din Viena, buni prieteni ai României şi ai Bisericii Ortodoxe Române. Seara, Prea Fericirea Sa Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a oferit o recepţie în saloanele hotelului Hilton, în restaurantul Prinz Eugen, la care au participat cca. 200 de invitaţi.

Vineri, 26 iunie 1987 delegaţia a fost însoţită de dl. Preşedinte Dr. Theodor Piffl-Percevic şi dl. Karl Johannes, Prinţ de Schwarzenberg. A fost vizitat Centrul Naţiunilor Unite din Viena, oaspeţii fiind întîmpinaţi de directorul acestei instituţii, după care au fost primiţi de către dl. Dr. Helmut Zilk, primarul Vienei, în palatul primăriei, unde delegaţia a semnat în Cartea de aur a oraşului Viena. Prînzul a fost oferit de către E. S. Arhiepiscop Dr. Hermann Groer al Vienei într-un restaurant vienez.

La orele 16,30 delegaţia a plecat la mănăstirea Klosterneuburg, întemeiată de Sf. Leopold, patronul Austriei. Acolo a fost întîmpinată de prelatul stareţ al mănăstirii, a fost vizitată m-rea şi muzeul ei care deţine mari valori din trecutul Austriei, iar seara cina a fost considerată cină oficială de rămas bun de la Fundaţia „Pro Oriente" dată în onoarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist şi a însoţitorilor săi, în mănăstirea Klosterneuburg. A vorbit dl. Preşedinte al Fundaţiei Dr. Theodor Piffl-Percevic şi în numele delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului. În cuvîntul său vorbitorul a menţionat rolul asociaţiei „Pro Oriente" în viziunea Conciliului II Vatican şi faptul că recomandările acestui Conciliu şi-au găsit un ecou deosebit în Austria, sin-

gura care a întemeiat o astfel de Asociaţie, menită să strîngă legăturile între Occident şi Orient şi să favorizeze dialogul ecumenic dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică. Mitropolitul Ardealului a vorbit el însuşi de mai multe ori la Viena la Asociaţia „Pro Oriente", pentru care i s-a conferit în 1986 titlul de membru de onoare în conducerea acestei Asociaţii.

Sîmbătă dimineaţa, 27 iunie 1987, E. S. Arhiepiscopul Hermann Groer a săvîrşit o Liturghie în Domul Sf. Ştefan, în cadrul căreia a făcut şi trei hirotoniri de preoţi. Arhiepiscopul Groer a salutat în cadrul slujbei prezenţa P. F. Patriarh Teoctist şi a delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române. A răspuns P. F. Patriarh Teoctist, care în cuvîntul său a adresat învăţături şi îndemnuri mai ales tinerilor hirotoniţi, spunîndu-le printre altele:

„Potrivit învăţăturii Mîntuitorului, preoţia este legată de slujirea omului şi a fiecărui popor. Porunca: *„Mergînd, învăţaţi toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh"* (Matei 28, 19) rămîne mereu o sarcină actuală a misiunii preoţeşti. A sluji lui Dumnezeu ca preot, înseamnă a te dărui cu întreaga ta fiinţă slujirii binelui şi fericirii oamenilor. Aceasta este dimensiunea esenţială a slujirii sacerdotale. De altfel, însuşi numele de „părinte" pe care credincioşii îl atribuie preotului implică datoria acestuia de a se dărui pentru

(Continuare în pag. a 3-a)

(Continuare din pag. 1-a)

care i-au trimis să distrugă cu tunurile mai mult de 200 de mănăstiri ortodoxe, pentru că au refuzat trecerea la uniaţie. Şi s-au dovedit generalii a fi buni luptători cu tunurile împotriva sufletelor! Dacă am mai aduce în amintirea prezentului pe Horia, Cloşca şi Crişan şi pe Avram Iancu, de-a dreptul înşelaţi în buna lor credinţă de către „drăguţul de împărat", inventarul silniciilorar creşte şi mai mult, iar cu 1867 cînd au cedat Transilvania Ungariei, împotriva protestelor dramatice ale românilor, am vedea că răul şi-a atins culmea tot sub oblăduirea lor. Pe *Memorandişti* nu numai că i-au ţinut cu săptămînile la uşă, dar i-au trimis şi în judecata tocmai a călăilor.

Dar habsburgii au trecut şi ... *de mortuis nil nisi bene!*

Să ne amintim acum doar de cele bune şi Universitatea din Viena ne oferă acest prilej, fiind una din cele mai vestite capitale ale culturii europene. Avînd o vîrstă venerabilă de peste şase secole (1365), ea ne dă senzaţia unei întoarceri miraculoase în timp, într-un trecut de creaţie şi de glorie a minţii omeneşti, aproape de apusul Evului Mediu şi începutul celui modern.

Nu mult după întemeierea Universităţii de către herzogul Rudolf al IV-lea, o celebritate europeană făcea o descriere a Vienei, din care merită pomenite măcar cîteva cuvinte. E vorba de italianul Antonio Bonfini (cca 1427—1505), acel *„prestantissimus vir ac doctissimus"* care a fost mult preocupat şi de trecutul poporului nostru românesc, şi a fost circa două decenii, între altele, şi un fel de secretar al lui Matei Corvin care era, precum se ştie, de origine română, din Transilvania.

Viena i s-a părut lui Bonfini a fi *„inter pulcherrimas barbarorum urbes"*, un oraş dintre cele mai frumoase — cu ziduri, turnuri, porţi, construcţii cu *„fenestrae vitreae"*, apoi cu *„aphotecae negotiatoriae"* şi cu *„vinariae cellae"*. Despre turnul catedralei Sf. Ştefan, datînd din 1359, spune că se vedea din el nu numai tot oraşul *„sed universum agrum (ager Viennensis)"*, tot pămîntul din jur şi o bună parte din Austria. Ştia că Viena are şcoli superioare, „gymnasia philosophantium" şi circa 7000 de studenţi, în afară de elevi, *„praeter pueros et infantes în ludis literariis"*. Numărul de studenţi, dacă nu e cumva exagerat, e de-a dreptul impresionant! Populaţia oraşului era alcătuită din *„aulici, artifices, academici, plebei, rustici et urbani"*, şi oraşul era condus de un consulat alcătuit din 18 persoane, un *praetor urbanus* şi un iudex. Italianul Bonfini era atît de încîntat de Viena şi *de Austria, încît declara că: „potius Austriam quam Italiam optares"* îi plăcea mai mult Austria decît propria lui ţară!

Legăturile românilor cu Viena şi, în general, cu Austria sînt vechi şi ele s-au dezvoltat mai ales prin Transilvania, deşi Austria, precum se ştie, s-a implicat adesea şi în probleme privind Principatele de peste munţi.

După cum e bine cunoscut, Transilvania, deşi dintotdeauna Principat autonom, cu acest statut reînnoit prin constituţia formulată de Franz Iosef I, la 26 februarie 1861, în ciuda constituţiei amintite mai sus a fost anexată la Ungaria în 1867, de altfel singurii 51 de ani cînd Transilvania a fost încorporată la Ungaria.

De-a lungul anilor, românii, ca cea mai veche şi mai numeroasă populaţie, şi-au îndreptat paşii pentru căutarea de izvoare de cultură, în chip firesc spre cele două Principate surori, Moldova şi Muntenia, dar şi spre Viena, care oferea garanţii de veche şi prestigioasă capitală a culturii Europei centrale. Dintre capitalele occidentale, două mai ales au permis românilor din Transilvania să-şi desăvîrşească instrucţia, să-şi lumineze şi să-şi afirme romanitatea, continuitatea şi unitatea în Transilvania şi pe tot pămîntul românesc, şi acestea au fost Viena şi Roma.

Întotdeauna aceste capitale, în ciuda împrejurărilor politice adesea vitrege şi dincolo de politica de hegemonie a habsburgilor, au recunoscut caracterul românesc al Transilvaniei, ca leagăn al vechii Dacii şi al formării poporului român, rămas acolo statornic de-a lungul a aproape două mii de ani. Nu este în intenţia noastră să intrăm în vreo polemică cu cineva în acest moment, dar trebuie să spunem limpede şi hotărît că încercările recente ale unor istorici unguri de a răstălmăci istoria Transilvaniei ne decepţionează tocmai prin aceea că ele contrazic flagrant adevărul istoric şi reeditează teze de mult demonstrate ca false.

În această privinţă, Viena şi Austria în circumstanţele istorice şi politice ale vremii aceleia au avut întotdeauna o înţelegere corectă a stărilor de lucruri din Transilvania, ceea ce i-a făcut pe români să fie şi ei aproape de Viena, chiar şi atunci cînd turcii, de pildă, au vrut să-i angajeze, ca vasali, alături de ei, la asedierea Vienei în 1683. Se ştie că Şerban Cantacuzino din Muntenia, Gheorghe Duca din Moldova şi Mihail Apafi din Transilvania au avut la acel asediu doar o participare simbolică, luînd cu ei doar 6000 de soldaţi, şi s-au străduit nu să-i asedieze pe vienezi, ci să-i ajute. Istoricul Anton Maria Del Chiaro, secretar al lui Constantin Brîncoveanu (din 1709) şi al lui Ştefan Cantacuzino, autor al cărţii „Revoluţiile Valahiei", spune că Şerban Cantacuzino *„trăgea cu tunurile încărcate cu pae"* în loc de ghiulele, ca să nu-i omoare pe fraţii creştini din Viena. Mărturie a acelor vremuri e pînă astăzi crucea păstrată într-o capelă rămasă de la Şerban Cantacuzino şi aşezată lîngă pădurea Gatterhölzl, în vecinătatea Schönbrunn-ului, numită cînd *Moldauerkapelle*, cînd *Moldauerkreuz*, cînd *Wallachischeskreuz*. Capela există pînă în zilele noastre.

Turcii n-au reuşit să ocupe Viena. Domnitorii români au plecat cu mult înainte de sfîrşitul asediului, pe la casele lor. După acest eveniment, în Viena liberă, numărul românilor şi al altor ortodocşi, care s-au îndreptat spre ea a fost mereu în creştere. În jurul anului 1726 se aflau acolo destui români, sîrbi şi greci, ca să poată dobîndi dreptul de a-şi practica liber credinţa lor ortodoxă. Sînt ştiri despre slujbe ortodoxe de prin anul 1730, iar în 1736 ortodocşii au şi un paraclis, în *Steierhof*.

După dispute între ele, pînă la urmă fiecare dintre naţiunile ortodoxe a ajuns să-şi organizeze viaţa proprie cu slujbe în limba sa. Românii au hotărît şi ei să se constituie într-o *Comunitate şi, la 29 ianuarie 1787*, împăratul Iosif al II-lea a recunoscut-o oficial, cu drept de a avea o biserică şi un preot „greco-valah". Şi-au zidit biserica în Fleischmarkt, împreună cu grecii. De atunci există în Viena o Comunitate românească, *organizată ca atare şi recunoscută oficial.*

Cu vremea s-a simţit nevoia unei individualizări şi mai pronunţate şi, şi spre a nu se încurca unii pe alţii, grecii cu românii, spre a evita neînţelegerile cu privire la limba de slujbă, românii au hotărît să-şi facă propriul lor locaş de închinăciune. Au alcătuit Statute şi au găsit localul în Löwelstraße 8, între Teatrul Imperial, Castelul Hofburg, palatul Lichtenstein şi Montenuovo, în casa unui anume Dietrichstein. Capela a fost sfinţită în ziua de 8 ianuarie 1907. Se află şi azi în acelaşi loc.

La sfinţire avea gata şi un cor condus de un eminent compozitor român, profesor la liceul „Andrei Şaguna" din Braşov, George Dima, mult timp profesor de muzică la Institutul Teologic din Sibiu, iar ca preot l-a avut pe prof. dr. Virgil

Românii şi Viena

Ciobanu (1876—1965), originar din Transilvania, pe care l-am apucat şi eu ca profesor de *„Pastorală medicală"* la Institutul Teologic din Bucureşti.

Viena a atras de-a lungul anilor negustori români în căutare de prosperare economică, medici, avocaţi, dar mai ales tineri în căutare de hrană intelectuală. Andrei Mocioni, membru al Academiei Române, a înfiinţat la Viena ziarul „Albina", pentru românii de aici, iar Simeon George Sina, a întemeiat pe la mijlocul sec. al XVIII-lea tot în Viena, „Banca Sina", de renume mondial. George Sina era român macedonean. Un portret al lui se află şi astăzi în sala de festivităţi a Mitropoliei Greceşti din Viena, el fiind cel mai de seamă ctitor al catedralei din Fleischmarkt. Viena a fost visul multor români şi mulţi au rămas acolo, iar cei care s-au întors, s-au întors încărcaţi de ştiinţă de carte, contribuind astfel la dezvoltarea culturii române din Principate şi din Transilvania.

Pe aici au trecut marii corifei ai istoriei şi culturii româneşti Petru Maior şi G. Şincai, Samuil Micu, Ioan Piuariu Molnar, Moise Nicoară, Ciprian Porumbescu şi George Enescu, Mihai Eminescu, cel mai mare poet al românilor din toate vremurile, Ion Slavici, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Filimon, Dinicu Golescu, Ion Codru-Drăguşanu, Petrache Poenaru, Alex. Papiu Ilarian ş. a.

Din Transilvania, numărul tinerilor români plecaţi la studii la Viena a fost impresionant. În afară de cei pomeniţi mai sus, mai trebuie amintiţi Moise Fulea, Ioan Moga, Ioan Hania, Nicolae Popea, Ilarion Puşcariu, Daniil Popovici-Barcianu şi mulţi alţii. Cu Viena au avut legături strînse marele mitropolit Baronul Andrei Şaguna al Transilvaniei, cărturarul Timotei Cipariu şi multe alte personalităţi care au însemnat tot atîtea trepte în viaţa culturală, socială, politică şi bisericească a românilor.

Multe din cărţile românilor, privitoare la limba şi istoria lor, au fost tipărite mai întîi în Viena. Ar fi prea multe ca să le înşirăm aici. Vom aminti însă că chiar şi macedoromânii şi-au tipărit aici o *Gramatică Macedo-română*, în anul 1893, datorită lui Mihai Boiagi.

Dar trebuie să menţionăm şi faptul că în arhivele acestei Universităţi există nume de români nu numai din secolul al XVIII-lea şi al XIX-lea. În anul 1391, un *Latislaus Wolachus* era fără îndoială român; în 1398 un *Iohannes dictus Olah* era român, în 1424 *Iohannes de Welenis* era valah, în 1441 *Ladislaus Blasy de Moldavia* şi în 1448 un *Laurencius de Moldavia* veneau de dincolo de Carpaţii răsăriteni, iar în 1527, un *Simion de Olah* îşi mărturisea originea în chip tot atît de limpede. Marele critic literar român Perpessicius scria că dacă ar fi să aşeze în Viena o placă lui Eminescu, ar scrie pe ea: *„La Viena s-a născut, în anul 1870, poetul român Mihai Eminescu"*, pentru că la Viena a scris Eminescu *„Venere şi Madonă"*, trimisă revistei „Convorbiri literare" din Iaşi şi multe alte poezii, nuvele filozofice şi articole politice, începîndu-şi devenirea de mare poet al românilor. Tot din Viena a trimis lui Iosif Vulcan, la „Familia" din Oradea, o parte din poeziile publicate în numita revistă. Prin Viena au trecut Lucian Blaga, Tudor Vianu şi mulţi alţii, stele de primă mărime ale culturii româneşti.

Studenţii români din Viena au întemeiat aici două societăţi: *„Societatea literară-ştiinţifică a românilor din Viena"*, în 1864, şi „Societatea literară-socială „România", în anul 1868. În anul 1871 din aceste două *Societăţi*, care au fuzionat, s-a născut vestita Societate Academică *„România Jună"*, care a avut în frunte pe Slavici, Eminescu, Teclu şi Alex. Hurmuzachi. Printre activităţile mai deosebite ale acestei Societăţi a fost organizarea unui *Congres studenţesc* în 1870 şi, odată cu el, a unei *Serbări la Mănăstirea Putna*, la mormîntul lui Ştefan cel Mare. „România Jună" a promovat întemeierea de catedre de literatură şi istorie a românilor la Universităţile din Viena şi Cernăuţi şi membrii ei au participat alături de *Memorandişti* la lupta pentru drepturile românilor din Transilvania. În cadrul *„României June"* au fost de mare sprijin Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Alex. Xenopol, B. P. Haşdeu, George Barţiţiu, N. Iorga şi mulţi alţii.

Societatea literară „România Jună" s-a dizolvat în 1916, din cauza războiului, dar s-a reînfiinţat în 1919, şi a durat pînă în 1939.

Aş vrea să remarc în legătură cu cele spuse mai înainte, foarte pe scurt, două lucruri în mod special:

Mai întîi că numele studenţilor români prezenţi în cataloagele Universităţii din Viena, sînt în mare parte din Transilvania, dar şi din Principate, din Moldova şi Muntenia.

În al doilea rînd şi legat de cel dintîi, e de remarcat că, înfiinţînd ei în 1871 la Viena Societatea „România Jună", care aduna laolaltă pe românii din cele trei Principate, aceştia realizau aici cu anticipaţie *România întregită*, care se va realiza abia în 1918. Ei exprimau, toţi — moldovenii, muntenii şi transilvănenii — unitatea lor de neam, de limbă şi de ideal, şi Viena nu numai că nu i-a împiedicat ci, dimpotrivă, le-a creat condiţii de manifestare publică a convingerilor şi simţămintelor lor. Viena a jucat atunci un rol dintre cele mai importante în adunarea laolaltă a conştiinţei româneşti a tinerilor din cele trei Principate, şi faptul trebuie menţionat.

Revenind pe firul istoriei, vom observa că după al doilea război mondial, în 1958, s-a reactivat vechea Comunitate românească, lărgită acum sub numele de *„Colonia română din Austria"*, care continua de altfel şi un *„Club român din Viena"*, care se întemeiase prin anii 1898 şi funcţionase pînă în vremea primului război mondial. Capela română de pe Löwelstraße 8 a fost în fapt opera acestui Club, care a afiliat-o mai întîi Mitropoliei Bucovinei. Din 1958 *Colonia Română* şi-a reactivat şi viaţa bisericească şi s-a aşezat direct sub îndrumarea Patriarhiei Române.

În anii primului război mondial, în capela din Viena au fost adăpostite moaştele Sf. Ioan cel Nou, aduse de la Suceava şi tot aici, începînd de la 31 octombrie 1918 pînă spre 27—28 noiembrie acelaşi an, a funcţionat un Senat militar românesc, sub ordinele Consiliului Naţional Român de la Arad, care a adunat sub un singur drapel pe toţi ofiţerii şi soldaţii români din armata austro-ungară, pregătindu-le conştiinţele şi îmbărbătîndu-le curajul ca să meargă la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia, să participe la marele plebiscit al Unirii.

După 1960, două nume de preoţi vrednici au ilustrat viaţa comunităţii şi a parohiei din Viena: preotul prof. Dr. Gheorghe Moisescu şi pr. dr. Marin Branişte.

În ultimii douăzeci de ani mulţi teologi ortodocşi români şi-au desăvîrşit studiile la Viena, continuînd o tradiţie seculară precum s-a putut vedea din această scurtă expunere.

Un senat militar român la Viena, cu o lună înainte de Unirea de la 1 decembrie 1918*

Cercetînd în arhive, am găsit cîteva documente care ne vor reaminti de întîmplări de mare importanţă pentru istoria României, îndeosebi legate de Marea unire a Transilvaniei la Patria-Mamă, la 1 decembrie 1918. Se vor împlini în anul care vine 70 de ani de la acel eveniment, dar fiind noi împreună aici, acum, delegaţia Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu P.F. Patriarh Teoctist, cred că n-ar fi nepotrivit să anticipăm cu un an amintirea bucuriei din 1918, ca şi amintirea celor care au pregătit-o şi realizat-o.

Unele evenimente care au premers şi pregătit acel 1 decembrie 1918, s-au petrecut şi aici, în Viena. Se ştie că de mulţi ani funcţiona la Arad *Comitetul Naţional Român*, în componenţa căruia erau activi printre alţii Vasile Goldiş, Valeriu Branişte, Teodor Mihali şi episcopii români din Transilvania, printre care foarte activ era episcopul de Caransebeş, Elie Miron Cristea, viitorul patriarh al României de după unire. *Comitetul Naţional Român* a redactat acea declaraţie istorică, citită de Al. Vaida-Voievod în Parlamentul de la Budapesta, prin care românii anunţau că: *„soarta lor şi-o vor hotărî ei înşişi."* Am descoperit unul din originalele acestui document pe care Miron Cristea, subliniind fraza aceasta, nota cu mîndrie alături: *„Aceasta eu am propus-o"*. Nu era puţin lucru să îndrăzneşti o asemenea declaraţie în Parlamentul de la Budapesta, în vremea în care acesta mai era încă în război cu România! A fost un act de mare curaj şi de înalt patriotism, un sem-

* Conferinţă ţinută la Viena la 20 iunie 1987.

(Continuare în pag. a 5-a)

(Continuare din pag. a 2-a)

binele păstoriţilor săi, aşa cum un părinte adevărat se dăruieşte pentru fericirea familiei sale.

Să nu uitaţi deci, iubiţi tineri, care vă aflaţi astăzi la primul pas al misiunii voastre preoţeşti, că veţi sluji cu adevărat lui Dumnezeu numai în măsura în care veţi sluji oamenilor. Lucrarea voastră în lume are un sens înalt: de a călăuzi pe om la Dumnezeu, pe drumul dragostei, al apropierii şi al înţelegerii cu ceilalţi semeni, sprijinind promovarea în lume a respectului şi a demnităţii umane, contribuind la împlinirea personalităţii omului şi la aşezarea lumii pe temelii trainice de pace şi dreptate".

La sfîrşitul slujbei delegaţia a fost invitată la Seminarul teologic din Viena, unde a luat masa împreună cu Arhiepiscopul Hermann Groer, cu directorul şi profesorii Seminarului, cu tinerii hirotoniţi şi familiile lor şi cu toţi elevii Seminarului. De menţionat că acest Seminar este de fapt doar un cămin teologic unde tinerii capătă educaţie pastorală, ei fiind însă studenţi la Facultatea de Teologie a Universităţii din Viena.

În aceeaşi zi delegaţia a plecat la Salzburg unde a fost primită de reprezentanţi ai Arhiepiscopului de Salzburg, care se afla în acel timp la Roma. Prelatul care a întîmpinat oaspeţii, Dr. Franz Bachler i-a condus la m-rea Sf. Petru din centrul Salzburgului, unde delegaţia a şi fost găzduită pe tot timpul şederii în acel oraş. Dr. Theodor Piffl-Percevic şi secretarul general al Asociaţiei „Pro Oriente" Alfred Stirnemann au însoţit delegaţia pe tot timpul şederii în Salzburg.

Duminică, dimineaţa, 28 iunie 1987, la orele 10, în capela ortodoxă din Castelul Mirabell din Salzburg a săvîrşit Sf. Liturghie P. S. Nifon Mihăiţă, vicar patriarhal, în prezenţa P. F. Patriarh Teoctist şi a întregii delegaţii. Delegaţia a fost salutată de Pr. Dumitru Viezuianu, parohul comunităţii româneşti din Salzburg. A răspuns P. F. Patriarh Teoctist, adresînd cuvînt de învăţătură credincioşilor care umpleau biserica arătîndu-le scopul vizitei delegaţiei, dîndu-le veşti de acasă din viaţa Bisericii Ortodoxe Române şi a Patriei. Prînzul a fost oferit la m-rea Wallfahrtsort Maria Plain. A vorbit P. F. Patriarh Teoctist. După amiază a fost vizitată m-rea Sf. Petru şi delegaţia a asistat la o vecernie pontificată de starețul prelat Dr. Franz Bachler, care a şi oferit după aceea cina în trapeza mănăstirii Sf. Petru. În dimineaţa zilei de luni 29 iunie 1987, delegaţia a făcut o vizită Consulului, general onorific al Greciei, Dimitrios Z. Pappas, la reşedinţa sa de lîngă Salzburg. După amiază E. S. Arhiepiscopul Karl Berg al Salzburgului şi al tuturor germanilor, precum are titulatura încă din vechime, a hirotonit în catedrala Sf. Rupert şi Virgil din Salzburg un număr de 3 preoţi şi 20 de acoluţi în prezenţa P. F. Patriarh Teoctist şi a însoţitorilor săi. Arhiepiscopul a salutat pe P. F. Patriarh Teoctist şi delegaţia la care a răspuns P. F. Patriarh Teoctist, adresîndu-se în special noilor hirotoniţi, printr-un cuvînt de învăţătură din care reţinem:

„Atotputernicul Dumnezeu a rînduit să pogoare asupra voastră harul sfinţitor al preoţiei în această zi de aleasă prăznuire, cînd Biserica noastră creştină sărbătoreşte pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, cei „întîi Apostoli mai întîi pe scaun şezători şi lumii luminători", aşa cum îi numeşte una din cîntările închinate lor. Se cuvine ca acest lucru să vă fie semnificativ şi hotărîtor pentru lucrarea pe care o începeţi astăzi. Marile preocupări şi strădanii ale Sfinţilor Petru şi Pavel, ca şi ale celorlalţi apostoli şi ale urmaşilor lor, au fost păstrarea unităţii credinţei şi prezenţa lor vie în epoca în care au trăit. Hotărîtor să vă fie îndemnul de veacuri al Sfîntului Apostol Pavel: *„Fiţi următori ai mei, precum şi eu sînt al lui Hristos"* (I Cor. 11, 1). A fi următori ai apostolilor şi, în general ai sfinţilor, înseamnă a ne strădui — ca şi ei — pentru rodirea credinţei în faptele iubirii de oameni, a fi folositori semenilor, a răspunde la cerinţele lumii în care trăim.

În vremea noastră, cele mai arzătoare cerinţe ale omenirii sînt nevoia de pace, apropiere şi dragoste. Oamenii de pretutindeni îşi strigă dreptul la viaţă, cerînd să se pună capăt îngrozitorului coşmar al cataclismului nuclear, care ameninţă existenţa întregii lumi. Lumea aceasta este pentru noi creaţia lui Dumnezeu. Avem datoria să o apărăm şi să o înfrumuseţăm necontenit, după pilda sfinţilor care s-au rugat şi s-au străduit pentru pacea şi înfrăţirea oamenilor, pentru dezvoltarea firească a vieţii pe pămînt. Duhul dătător de viaţă pe care Mîntuitorul Iisus Hristos, biruitorul morţii, îl zideşte în inimile noastre, ne îndatorează să sprijinim tot ceea ce ajută la promovarea vieţii şi la sporirea binelui între oameni."

Cina oficială a fost oferită de Ex. Sa Arhiepiscopul Berg în saloanele hotelului Österreichischen Hof din Salzburg. Printre alţii a participat şi primarul oraşului Salzburg, Ing. Dipl. Josef Reschen. Au vorbit Arhiepiscopul Berg, primarul şi P. F. Patriarh Teoctist.

În ziua următoare, 30 iunie 1987, delegaţia a vizitat m-rea benedictină de maici Nonnenberg, unde după o slujbă în biserică, a vorbit P. F. Patriarh Teoctist despre viaţa monahală şi despre monahismul feminin din România. A urmat apoi vizita la prefectul Landului Salzburg Dr. Wilfried Hausler în palatul Chiemseehof. A vorbit prefectul căruia i-a răspuns P. F. Teoctist.

Prînzul oficial a fost oferit de către prefectul Landului Salzburg într-o frumoasă staţiune de pe un munte din preajma Salzburgului, la restaurantul Winkler am Mönsberg.

După-amiază a avut loc o festivitate academică într-o fostă reşedinţă princiară, unde cuvîntul de salut a fost adresat de către preşedintele Asociaţiei locale „Pro Oriente" Dr. Hans Lechner. Un cuvînt despre: „Biserica Ortodoxă Română şi angajamentul ei ecumenic", a fost rostit de P. S. Nifon Mihăiţă, episcop vicar-patriarhal. Apoi Ex. Sa Arhiepiscopul Dr. Karl Berg a salutat pe P. F. Sa şi delegaţia însoţitoare, după care a răspuns P. F. Patriarh Teoctist rezumînd scopul vizitei delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române şi arătînd intenţia ecumenică a acestei vizite, anume facilitarea dialogului dintre Biserica ortodoxă şi Biserica romano-catolică din Austria şi cultivarea prieteniei dintre cele două ţări. P. F. Sa a spus printre altele:

„În pragul încheierii vizitei noastre, după 12 zile de rămînere pe pămîntul atît de primitor al acestei ţări, sîntem nespus de bucuroşi să constatăm că roadele binecuvîntate ale acestei vizite se întrezăresc deja de pe acum. Păstrăm convingerea că tot mai apropiate şi mai frăţeşti vor fi de aici înainte legăturile dintre Bisericile noastre, după cum tot mai strînse şi mai puternice se vor afirma relaţiile de prietenie dintre ţările şi popoarele noastre.

Urmînd pilda contactelor stabilite şi cultivate cu grijă de înaintaşii noştri, am înţeles că datoria conducătorilor de Biserici, mai ales în ceasul de faţă, este aceea de a ne cunoaşte mai bine şi a ne apropia mai mult unii de alţii, pentru a putea călăuzi Bisericile şi pe credincioşii noştri pe calea apropierii, unităţii şi dragostei frăţeşti, contribuind prin aceasta la buna înţelegere, la prietenia şi pacea între popoare.

Aproape că nici nu ar mai fi nevoie să amintim cît de firească este datoria noastră pentru înfrumuseţarea şi înnobilarea vieţii semenilor, precum şi pentru izbăvirea ei de nedreptăţi, suferinţe şi mai ales de ameninţarea armelor ucigătoare. Dorind să ne îndeplinim această îndatorire, ne-am unit eforturile împreună cu celelalte culte din ţara noastră — în ambianţa de conlucrare frăţească şi de libertate religioasă în care trăim — sprijinind cu hotărîre lupta poporului român pentru apărarea păcii şi a vieţii oamenilor de pretutindeni.

Sîntem nespus de bucuroşi să constatăm că în această lucrare ne întîlnim cu eforturile similare ale Bisericilor creştine de pretutindeni, fapt care ne întăreşte convingerea că ţelul unităţii creştine spre care năzuim se împleteşte cu strădaniile noastre pentru unitatea lumii, pentru apropierea şi înfrăţirea oamenilor."

În ziua următoare, miercuri 1 iulie 1987, delegaţia a fost condusă la aeroportul din Salzburg de către Arhiepiscopul Karl Berg şi alte oficialităţi ale oraşului, unde s-a petrecut şi ceremonia de despărţire într-un cadru festiv şi emoţionant. Pe aeroportul din Viena unde a făcut o escală delegaţia a fost întîmpinată de reprezentanţi bisericeşti, de către autorităţi civile şi de către întreaga conducere a Fundaţiei „Pro Oriente" precum şi de un numeros public alcătuit mai ales din membri ai comunităţii române din Viena. A fost de faţă dl. ambasador Dr. ing. Trandafir Cocîrlă. Delegaţia şi-a luat zborul spre Bucureşti cu un avion TAROM, iar la aeroportul Otopeni a fost întîmpinată de ierarhi şi clerici, consilieri patriarhali şi arhiepiscopeşti în frunte cu I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei. La palatul patriarhal delegaţia a fost primită de alţi clerici care, în frunte cu P. S. Roman Ialomiţeanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor, au oficiat un polihroniu, iar I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei a rostit un cuvînt de bun venit. A fost prezent corul Catedralei patriarhale întors de la Viena cu cîteva zile înainte. Din încredinţarea P. F. Patriarh Teoctist, Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului a făcut în faţa celor prezenţi o dare de seamă asupra modului cum s-a desfăşurat vizita patriarhală în Austria.

*

Vizita P. F. Patriarh Teoctist în Austria, în capitala Viena şi în oraşul Salzburg, ca şi la mănăstirile din jur, a marcat o nouă etapă în relaţiile dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Romano-Catolică din Austria. Ea a constituit nu numai un prilej de exprimare a unui mesaj ecumenic, de deschidere şi dorinţă de colaborare şi de unitate, dar şi un mesaj de pace din partea credincioşilor Bisericii Ortodoxe Române şi a poporului român adresat credincioşilor şi poporului austriac. Ea a reluat firul unor relaţii începute acum aproape 20 de ani de către Patriarhul de pioasă amintire Justinian, care a început schimbul de vizite cu Cardinalul Franz König, deschizînd drumul bunelor relaţii dintre Bisericile şi popoarele noastre. P. F. Patriarh Teoctist reia prin această vizită a sa o bună tradiţie, aducînd în actualitate vremuri de strălucire şi de prezenţă ortodoxă românească în lume, ducînd astfel peste hotare bunul nume al Bisericii noastre, buna ei organizare, libertatea în care îşi desfăşoară activitatea şi în acelaşi timp bunul nume şi realizările din patria noastră.

La sfîrşitul manifestărilor româneşti din Viena şi Salzburg, Ex. Sa Arhiepiscopul Hermann Groer a avut o izbucnire spontană de entuziasm, spunînd: „O mare victorie românească!"

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Dialogul dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-catolică

(Continuare din pag. 1-a)

şi acele capitole din document asupra cărora se căzuse de acord.

Trebuie să precizăm că, spre deosebire de documentele de la trecutele întruniri, acesta nu reuşise să depăşească un număr important de diferende, mai ales cu privire la modul de administrare al celor 3 Taine de iniţiere. Romano-catolicii afirmau că au aceeaşi credinţă ca şi ortodocşii, dar cînd s-o exprime în practică, se vedea că schimbările şi înnoirile petrecute în catolicism de-a lungul secolelor, nu sînt numai practici paralele, diferite, ale aceleiaşi învăţături, ci că implică şi învăţături noi, distorsionînd logica dogmaticii practicate în primele veacuri şi ducînd la consecinţe teologice inacceptabile pentru Ortodoxie. Aşa, spre exemplu, ortodocşii nu înţelegeau cum se poate justifica administrarea Euharistiei înaintea Mirungerii, cum fac romano-catolicii, iar Mirungerea numai după 12—14 ani, tot la romano-catolici — ceea ce face din cei cărora li se administrează nişte creştini incompleţi, introducînd trepte şi categorii în devenirea creştină, nejustificate prin nimic.

Unele Biserici Ortodoxe au propus să se treacă de îndată la discutarea problemelor *grele*, care divizează cele două Biserici, şi să nu se întîrzie asupra celor uşoare asupra cărora acordul e dinainte cunoscut. Reprezentanţii Bisericii Ortodoxe Române au atras atenţia că propunerea e tardivă, deoarece deja s-a trecut de problemele uşoare şi sîntem în faţa celor grele.

Prin insistarea de a discuta problemele grele se voieşte testarea dialogului, spre a se vedea dacă mai are vreun rost continuarea lui. Trecerea prin etapele pregătitoare s-a dovedit însă salutară, în sensul că s-au putut stabili metode de lucru şi s-au putut identifica mijloace şi căi de soluţionare a diferenţelor şi, mai ales, s-a putut testa, de o parte şi de alta, dacă există sincer voinţa de dialog.

Un rol important pentru păstrarea dialogului pe cale de plutire l-au avut hotărîrile celei de a treia Conferinţe preconciliare ortodoxe (*Chambesy*, 1986) care a elaborat norme precise şi obligatorii pentru toate Bisericile Ortodoxe, cea mai importantă fiind aceea că dialogul nu poate fi întrerupt unilateral de o singură Biserică ortodoxă, ci numai de o hotărîre pan-ortodoxă.

S-a mai cerut, în întrunirea separată a ortodocşilor, să nu se meargă cu exigenţa pînă la a se face proces de intenţie cuvintelor, bănuind în ele şi ceea ce nu spun, din dorinţa de a despica firul în douăzeci, Mitropolitul Ardealului numind o astfel de teologie, *teologie robespierristă*. (Robespierre a zis: „Daţi-mi o frază scrisă de cineva şi voi găsi în ea motive ca să-l condamn la moarte"). Noi trebuie să acordăm cuvintelor valoarea pe care le-o dă cel ce le pronunţă, fiindcă va fi greu să se admită capcane care să oblige pe cineva după aceea! Dialogul presupune deschidere, onestitate, încredere reciprocă.

De data aceasta, în 1987, Comisia întrunită la Bari a reuşit să elaboreze un document, semnat în unanimitate dar, din păcate, acesta nu este un document de acord, ci doar un document de dialog. Soluţia aceasta a fost propusă de autorul acestor rînduri pentru a se ieşi din impasul în care se întrase şi de data aceasta. O parte din reprezentanţii ortodocşi au manifestat o intransigenţă aplicată la cele mai mici nuanţe, intransigenţă care putea duce la stoparea dialogului.

Partea întîia a documentului final, ca şi introducerea de altfel, care în Creta şi anul trecut la Bari a trecut destul de uşor examenul dublei analize, ortodoxe şi catolice, de data aceasta l-a trecut mai greu, poate şi din cauza slăbirii încrederii ortodocşilor în modul cum partea romano-catolică ar putea folosi ulterior unele formule anume lăsate într-o anumită ambiguitate, spre a favoriza dialogul. Şi dacă această parte a documentului va putea fi acuzată de anumite inconsistenţe sau de o anumită insuficienţă în desfăşurarea logicii expunerii, aceasta se va datora multelor intervenţii în textul original şi eliminării unor pasaje care puteau lăsa portiţe şi pentru alte interpretări decît cele dorite de ortodocşi. Dincolo de acestea însă, textul obţinut acum este mult mai aproape decît înainte, de învăţătura şi tradiţia timpurilor Bisericii nedespărţite. Partea romano-catolică l-a acceptat ca atare. *„În exprimarea liturgică a credinţei Bisericilor noastre* — spune documentul — *mărturia Părinţilor şi a sinoadelor ecumenice, celebrate în comun, nu încetează de a fi, pentru poporul credincios, ghidul sigur în materie de credinţă"* (cap. 14).

S-a stabilit de asemenea, ca normă şi condiţie pentru comuniunea în credinţă a celor două Biserici *„Simbolul de credinţă niceoconstantinopolitan"* (cap. 21) şi, tot aşa, pentru comuniunea în Taine s-a arătat că este necesară *„identitatea în credinţă ca element esenţial"* (cap. 25). Referitor la norma care stabileşte identitatea în credinţă şi credinţa adevărată, spre a se evita căderea în erezie sau schismă, s-a arătat că aceasta este *„Sf. Scriptură, tradiţia vie şi deciziile sinoadelor anterioare"*, sinoadele ecumenice fiind acelea care garantează *„în chip autentic şi infailibil credinţa cea adevărată"* (cap. 27). Ba mai mult: s-a precizat că: *„dacă o formulare a credinţei contrazice unul sau altul din criteriile de mai sus, aceasta devine o piedică în calea comuniunii"* (cap. 32).

S-a discutat mult dacă are vreun sens să se vorbească în teologie de „teologumene". O parte din teologi au susţinut că aşa ceva nu se poate justifica, în materie de credinţă totul trebuind să fie limpede şi bine definit. S-a observat totuşi că şi în teologie a avut loc o anumită evoluţie, dacă nu în ceea ce priveşte adevărurile de credinţă, cel puţin în felul de exprimare a lor, ceea ce ar îndreptăţi acceptarea unei dezvoltări legitime şi a unui progres şi în dogmatică. Se ştie că teologii români, în frunte cu Pär. D. Stăniloae, au pus de mult această problemă, şi pe bună dreptate. În cele din urmă, teologii de la Bari au trebuit să ia în considerare şi o astfel de situaţie. Fără să intre în amănunte în legătură cu teologumenele, au lăsat în text posibilitatea unor explorări în această direcţie, ca şi în direcţia progresului dogmatic, înţelegînd prin aceasta nu atît dogme noi, cît posibile moduri noi de exprimare. *„Teologia „teologumenelor" trebuie tratată în mod serios. E nevoie să se clarifice şi ce dezvoltare concretă s-a petrecut într-o parte a creştinătăţii şi dacă aceasta ar putea fi considerată de către cealaltă parte ca o dezvoltare legitimă, să se recunoască şi faptul că adesea sensul unor termeni s-a schimbat în cursul vremurilor. Iată de ce trebuie să ne străduim să înţelegem toate formulele după intenţia autorilor lor, spre a nu introduce elemente străine şi nici a lăsa deoparte elemente care, după gîndirea autorilor, se înţelegeau de la sine"* (cap. 33).

În partea a II-a documentul se referă specific la Tainele de iniţiere. Se afirmă în mod clar unitatea lor, atît în Biserica ortodoxă, cît şi în cea romano-catolică (cap. 38). Se face o descriere a modului lor de administrare în Biserica veche, atît după tradiţia orientală, cît şi după cea occidentală, după care se afirmă că: *„aceste trei Taine erau administrate în cursul unei singure slujbe liturgice complexe"* (cap. 45), şi că acest lucru *„a rămas ideal pentru ambele Biserici"* (cap. 46).

Se constată totuşi unele diferenţe de practici locale, introduse din motive pastorale, în ceea ce priveşte botezul, dar se conclude că: *„aceste schimbări n-au afectat înţelegerea teologică a unităţii fundamentale, în Duhul Sfînt, a întregului proces de iniţiere creştină"* (cap. 47).

Dacă pînă aici totul a mers bine şi înţelegerea a fost reciprocă, ultima afirmaţie (cap. 47) a fost şi cea din urmă a efortului de exprimare în comun a celor două părţi în dialog. Temători ca nu cumva această din urmă afirmaţie să nu constituie o justificare de principiu a tuturor inovaţiilor în practica romano-catolică a administrării celor trei Taine de iniţiere, ortodocşii au propus şi au insistat să se noteze mai departe, cu exactitate, pînă unde pot merge concesiile lor. De aici încolo documentul devine în fapt un *document de dialog* şi nu un *document de acord*. Înţeleg prin termenul *document de dialog*, lansat de subsemnatul la Bari, un document care reţine nu numai acordurile, ci şi dezacordurile, pe care le notează ca puncte de vedere separate ale unei singure părţi de dialog, urmînd a fi supuse unor studii viitoare, fără a se întrerupe dialogul şi fără a sta pe loc din cauza aceasta, ci el putînd fi continuat abordînd teme noi. Se poate ca în stadii ulterioare ale dialogului, lămurind şi căzînd de acord asupra unor diferenţe şi mai mari, punctele separate dintr-o etapă trecută să-şi estompeze importanţa, precum se poate şi contrariul. Dacă se întîmpină şi alte dificultăţi, de netrecut, se poate ca cele rămase în urmă nu numai să-şi menţină valoarea, ci chiar să şi-o crească. În felul acesta, acceptînd un *document de dialog*, partea care şi-a rezervat unele opinii separate şi le asigură, în cazul eşecului final al dialogului şi nu se trezeşte în situaţia de a fi acceptat la un moment dat compromisuri pe care să le regrete şi asupra cărora să revină. În cazul succesului dialogului, în special cu privire la marile obstacole, e uşor de imaginat că cele mici de pe parcurs îşi vor pierde ponderea şi li se vor găsi soluţiile mai uşor decît pe parcurs.

Cu această perspectivă în faţă, la Bari s-a procedat la acceptarea *in extremis* a soluţiei *documentului de dialog*, propusă de noi, şi s-au făcut declaraţii că în afara punctelor de acord, se constată şi puncte de dezacord, mai ales cu privire la *unitatea de timp* a celebrării liturgice a celor trei Taine (cap. 48), dar şi cu privire la alte detalii de practică liturgică. La propunerea prof. J. Tillard din Canada, care ar fi vrut să rămînem doar la afirmaţii, ignorînd diferenţele sau trecîndu-le sub tăcere, s-au reţinut următoarele puncte de acord:

1. Necesitatea botezului pentru mîntuire;
2. Efectele botezului şi în special viaţa nouă în Hristos şi eliberarea de păcatul originar;
3. Încorporarea în Biserică prin Botez;
4. Relaţia dintre Botez şi Taina Sfintei Treimi;
5. Legătura esenţială a Botezului cu moartea şi învierea Domnului;
6. Rolul Sfîntului Duh în Botez;
7. Trebuinţa de a folosi apa care arată caracterul Botezului ca baie a naşterii de a doua.

Partea ortodoxă s-a declarat de acord cu acestea, dar le-a socotit insuficiente şi, mai ales, ca nereflectînd discuţiile care se purtaseră cîteva zile, mai ales pe probleme controversate. A fi rămas numai la atîta, ar fi însemnat ca întreaga Comisie să-şi fure căciula şi să declare că faţa nevăzută a lunii nu există! În acel moment s-a produs impasul care putea degenera într-o nouă despărţire fără a se semna un document. Ortodocşii s-au declarat nesatisfăcuţi şi, în acele condiţii, inabordabili.

A cerut cuvîntul autorul acestei dări de seamă care şi-a expus punctul de vedere asupra posibilităţii elaborării unui *document de dialog*. Am propus să acceptăm punctele de acord propuse de prof. J. Tillard, dar să adăugăm la ele punctele de dezacord, peste care ortodocşii nu pot trece şi pe care romano-catolicii nu se declară gata să le retracteze, sau să le accepte şi să recomanda revenirea la practica tradiţională. Am propus concret:

— Să acceptăm cele propuse de prof. J. Tillard;

— Să acceptăm ca romano-catolicii, dacă doresc, să facă în document declaraţia că au aceeaşi credinţă ca şi ortodocşii şi aşa cum a avut-o Biserica din epoca veche, cu privire la cele trei Taine de iniţiere;

— Să notăm mai departe punctele de divergenţă, asupra cărora ortodocşii îşi menţin opinia că nu pot fi reconciliate prin recunoaşterea simplă a stărilor de fapt actuale, din ambele Biserici, deoarece practicile romano-catolice implică grave consecinţe doctrinare;

— Să recomandăm studierea divergenţelor de către comisii de specialişti din ambele Biserici, teologi, istorici, liturgişti, urmînd ca problema să revină pe agenda Comisiei de dialog, înainte de validarea de către cele două Biserici a dialogului.

— Să se continue dialogul, luîndu-se în cercetare alte puncte dintre cele stabilite la Rodos în momentul iniţierii dialogului de către cele două părţi.

S-a arătat şi care anume probleme să fie reţinute ca puncte de divergenţă:

1. Practicarea botezului *ca regulă*, prin stropire, de către romano-catolici;
2. Faptul că la romano-catolici, *ca regulă*, poate oficia botezul şi un diacon;
3. Despărţirea Mirungerii de Botez, şi administrarea Mirungerii la vîrsta adultă;
4. Admiterea la Euharistie, înainte de administrarea Mirungerii, deşi ordinea administrării celor trei Taine n-a fost niciodată şi de către nimeni abrogată.

În timpul discuţiilor, chiar mulţi dintre romano-catolici au manifestat rezerve faţă de practica occidentală actuală, ceea ce se va nota şi în document (cap. 51).

Cele de mai sus au fost cuprinse în documentul final (cap. 49—51). S-a notat însă, aşa cum s-a propus, că toate acestea cer o reflecţie teologică aprofundată şi că, în atenţia celor ce o vor face, să intre şi problema formaţiei spirituale a neofitului, fără a pierde din vedere însă că iluminarea în credinţă vine nu atît prin instrucţie, ci prin Tainele de iniţiere creştină (cap. 52). Acest din urmă capitol a vrut să împace necesitatea pregătirii(cum e pregătirea pentru Confirmare la romano-catolici) cu faptul că o astfel de pregătire nu e absolut necesară (cum e la ortodocşi), dar trebuie să recunoaştem că textul cap. 52 nu suferă de prea multă claritate! E mai degrabă ambiguu şi fără nici un folos. Putea foarte bine lipsi. Sînt mult mai clare cap. 49—51, în care lucrurile se spun limpede şi vor duce la soluţii limpezi, oricît de tîrziu se va întîmpla aceasta.

Ca o posibilitate de soluţie, de reconciliere şi pentru a încheia documentul şi sesiunea de la Bari într-o atmosferă de optimism şi deschidere, deşi mulţi ortodocşi au contestat faptul că divergenţele constatate ar putea fi subiectul aplicării unei hotărîri a unui sinod de la Constantinopol din 879—880, subsemnatul am insistat ca hotărîrea acestui Sinod să fie menţionată ca model posibil de unitate, ceea ce cîndva recomandase, la Rodos, şi Mitropolitul Meliton de Calcedon. E vorba în textul acestui sinod de constatarea că în Biserica veche au coexistat practici liturgice diferite de la o Biserică locală la alta, fără ca acestea să constituie motive de despărţire a Bisericilor. Eu am propus doar să se noteze ca în atenţia cercetătorilor să stea şi hotărîrea acestui sinod, şi să se studieze dacă ea poate fi aplicată diferenţelor constatate de noi în Comisia de dialog.

Propunerea a fost reţinută drept ultim capitol la documentul semnat la Bari la 16 iunie 1987, precum urmează: *„Se aminteşte, în sfîrşit, că sinodul de la Constantinopol la care au participat cele două Biserici în 879—880 a stabilit că fiecare scaun să-şi păstreze vechile obiceiuri ale tradiţiei sale, Biserica Romei păstrînd obiceiurile care îi sînt proprii, şi Biserica Constantinopolului pe ale sale, şi de asemenea şi celelalte scaune din Orient* (cf. Mansi, XVII, 489 b)".

Credem că, deşi problemele nu sînt simple, dacă vor fi trecute printr-o cercetare aprofundată, vor ajunge să impună concluzii şi soluţii care să poată apropia cele două părţi în dialog. Există practici diferite care pot coexista. Sinodul menţionat mai sus e limpede în această privinţă. Trebuie văzut numai dacă, în cazul practicilor referitoare la cele trei Taine de iniţiere creştină, diferentele pot intra în categoria celor avute în vedere de sinodul din 879—880, sau implică în afară de simple practici diferite, şi dificultăţi doctrinare, aşa cum susţin ortodocşii deocamdată.

În cursul discuţiilor s-a propus şi aplicarea principiului *iconomiei* în unele cazuri, dar s-a observat de către ortodocşi că *iconomia* se aplică la persoane, nu la Biserici, ceea ce este exact. În legătură cu practicile diferite care ar fi coexistat în Biserica de dinainte de despărţire, s-a arătat că este adevărată observaţia, ca şi hotărîrea Sinodului de la 879—880, dar trebuie să se mai ţină seama şi de faptul că dacă o vreme au coexistat, a venit o vreme cînd n-au mai putut coexista. Tocmai diferentele, înmulţite prea mult şi pronunţate, au dus la schismă. Comuniunea va putea fi restabilită, în primul rînd, nu prin păstrarea diferentelor care au dus la schismă, ci prin îndreptarea, prin vindecarea lor. Ceasul care nu merge bine trebuie îndreptat!

În ceea ce priveşte diferentele avute în vedere de Sinodul din 879—880 şi hotărîrea de atunci, s-a atras atenţia şi asupra faptului că diferentele de azi nu sînt aceleasi cu cele de atunci, aşa că va trebui să se vadă în ce măsură le putem trata la fel.

Următoarea întîlnire a Comisiei internationale mixte de dialog va avea loc în Finlanda, între 19—27 iunie 1988 la mănăstirea Valamo şi va trata tema *Preoţiei* în credinţa şi viaţa celor două Biserici.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Al patrulea dialog ortodox-luteran din Creta

Dialogul general dintre Ortodoxie şi Luteranism a ajuns la cea de-a patra întrunire, în Creta, între 28.V.—3.VI, anul acesta, în clădirea Academiei Ortodoxe din Conia. Tema întrunirii a fost: *Scriptură şi Tradiţie*, similară cu cea a dialogului bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din R. F. G., ţinut la Goslar.

Cele trei dialoguri generale dintre Ortodoxie şi Luteranism de pînă acum au avut loc în Espo (Finlanda) 1981, Limassol (Cipru) 1983, Allentown (Pensilvania, S. U. A.), 1985 şi cel de-al patrulea în Creta.

Ceea ce formează caracteristica ultimului dialog este ecumenismul geografic, participarea la dialog a reprezentanţilor tuturor patriarhatelor ecumenice: Constantinopol, Ierusalim, Alexandria şi Antiohia, a patriarhatelor Moscovei şi întregii Rusii, Serbiei, României, Bulgariei, Georgiei, a Bisericilor ortodoxe autocefale: Grecia, Cipru, Cehoslovacia, Polonia şi Finlanda.

Din partea luterană au participat un număr de 14 delegaţi din Europa, Asia şi Statele Unite ale Americii.

Ecumenismul geografic se adaugă ecumenismului în timp, pe de o parte prin tematica lui, care evocă viaţa Bisericii creştine primare, trăită în lumina Sfintei Scripturi şi a Sfintei Tradiţii, pe de altă parte, prin faptul că el s-a ţinut în Creta, insulă legată de activitatea Apostolului Pavel, a ucenicului său, episcopul Tit, cu atîtea locuri care amintesc şi ne leagă de viaţa comunităţilor creştine primare, viaţă pe care cretanii de azi o manifestă printr-o trăire religioasă vie.

Şedinţele s-au ţinut pe grupe separate, ortodocşi şi luterani, deosebiţi, şi pe grupe comune. Copreşedinţi au fost: Mitropolitul Emilianos de Silibria, delegat al Patriarhiei de Constantinopol şi Episcop D. Karlheinz Stoll din Schleswig. Secretari: Prof. Dr. Gennadios Limouris şi Prof. Dr. Georg Kretschmar. În şedinţe s-a discutat temeiul prezentat de comitetul restrîns, elaborat în anul 1986 la Geneva. Au fost dezbătute punctele comune, unele convergenţe, altele deosebitoare, în ceea ce priveşte conceptia şi raportul dintre Scriptură şi Tradiţie în învăţătura celor două Biserici. Pe lîngă dezbaterile asupra canonului Sfintei Scripturi, a inspiraţiei, a legăturii dintre Scriptură, Tradiţie şi Biserică, s-a dat o deosebită atenţie Tradiţiei Apostolice, dezvoltării Tradiţiei, autorităţii Sfinţilor Părinţi în conţinutul Tradiţiei, criteriilor adevăratei Tradiţii şi caracterului ei dinamic.

Partea luterană a ţinut să precizeze că Luther, prin cuvintele: „sola Scriptura", nu a voit să anuleze Tradiţia. El însuşi a folosit în scrierile sale pe Părinţii Bisericii primare. A voit însă să pună un obstacol înnoirilor şi practicilor Bisericii apusene din Evul-Mediu şi astfel a făcut din Biblie criteriul Bisericii, în timp ce apusenii au socotit că numai Biserica, respectiv clerul, are dreptul să citească Sf. Scriptură şi să o explice.

Semnatarul acestor rînduri a spus în cuvîntul său că între Scriptură, Tradiţie şi Biserică este un raport de unitate, complementaritate şi egalitate în contribuţia lor la mîntuirea oamenilor. Ele nu se contrazic şi nu se pot contrazice. Unitatea lor o dă Duhul Sfînt, care lucrează eclesiastic în toate şi susţine dezvoltarea mădularelor Bisericii. Scriptura nu poate fi deasupra Bisericii şi nici în afară de Biserică.

Delegaţii Bisericii Ortodoxe Române — P. S. Episcop Vasile, Prof. V. Ioniţă şi I. Caraza au luat parte activă la discuţii.

Ultima şedinţă a fost consacrată comemorării Sinodului al VII-lea ecumenic, printr-o conferinţă temeinică a Mitropolitului Krisantos din Limasol (Cipru) şi a lui D. I. Kretschmar.

Dezbaterile au fost însoţite de rugăciuni în fiecare zi. Cu ocazia parastasului pentru eroii din timpul căderii Constantinopolului, în numele delegaţiei române, P. S. Vasile a arătat ocrotirea de care s-au bucurat refugiaţii greci în Ţările Române, cultura bizantină aflînd la români un centru de manifestare.

Discuţiile celui de al patrulea dialog ortodox luteran s-au încheiat cu o sinteză a hotărîrilor luate în unanimitate, pe care o prezentăm în traducere:

1. În Vechiul şi Noul Testament, revelaţia divină a interventiei mîntuitoare a lui Dumnezeu (oikonomia) desăvîrşită în persoana lui Iisus Hristos, este transmisă lumii prin mijlocirea Duhului Sfînt. Esenţa Evangheliei mîntuirii este tocmai această interventie mîntuitoare a lui Dumnezeu în Duhul Sfînt prin Fiul.

2. Cuvîntul lui Dumnezeu, cunoscut de profeţi, ne este dezvăluit desăvîrşit prin întruparea, viaţa, învăţăturile, patimile, răstignirea şi înălţarea lui Iisus Hristos şi prin arătarea Duhului Său în cea de a 50-a zi. Prin toate acestea, Iisus Hristos a oferit pe vecie Trupul şi Sîngele Său pentru mîntuirea noastră şi prezenţa permanentă alături de noi pînă la sfîrşitul veacurilor. De aceea, Evanghelia mîntuirii, a cărei mărturie este Sfînta Scriptură, nu este doar o simplă cuvîntare de la sau despre Dumnezeu, ci Cuvîntul hipostatic al Domnului întrupat. Acest „evangheliion" al lui Iisus Hristos este Sfînta Tradiţie transmisă de Biserică prin Duhul Sfînt pînă la sfîrşitul veacurilor.

3. Sfînta Tradiţie este expresia autentică a revelaţiei divine în experienţa vie a Bisericii, Trupul Cuvîntului întrupat. Prin tainele şi viaţa sa spirituală, Biserica transmite această Evanghelie a mîntuirii noastre. Credinţa apostolică nu e doar proclamaţie ci este o credinţă întrupată (Evr. 11, 1 cf. „enhypostatos pistis", Maximus Confessor, Quaestiones, 25, p. 90) — în Biserică.

4. Această Evanghelie a mîntuirii este conţinutul Sfintei Tradiţii păstrate şi transmise prin Scriptură, prin vieţile sfinţilor din toate timpurile şi prin tradiţia conciliară a Bisericii.

5. Biserica Ortodoxă şi Luterană au aceeaşi Biblie care conţine Vechiul şi Noul Testament, dar următoarele 10 cărţi au importanţă diferită în Bisericile noastre: Judita, 1 Ezra, 1 Macabei, 2 Macabei, 3 Macabei, Tobit, Eclesiastul, Înţelepciunea lui Solomon, Baruch, Scrisoarea lui Ieremia.

6. Aceeaşi Sfîntă Treime este descoperită în Vechiul şi Noul Testament în întregime, conţinînd promisiunea de mîntuire necondiţionată a lui Dumnezeu, iar Noul Testament conţine împlinirea sa în Hristos prin Sfîntul Duh. Ambele Testamente dezvăluie judecata Domnului asupra păcatului dinlăuntrul şi din afara oamenilor şi harul mîntuirii prin Hristos. Criteriul deplinei înţelegeri a Sfintei Scripturi, care este lucrarea Sfîntului Duh în Sfînta Tradiţie, este însuşi Iisus Hristos în viaţa şi învăţăturile Bisericii unice, sfinte, apostolice şi universale.

7. Voinţa Domnului este salvarea tuturor fiinţelor umane. Revelarea lui Dumnezeu, chiar şi aşa cum este conţinută în Scriptură, transcende toate expresiile verbale. De aceea El este ascuns din faţa tuturor fiinţelor şi mai ales a fiinţelor umane păcătoase („palaios anthropos"). Înţelesul său adevărat este revelat doar prin Sfîntul Duh în experienţa vie a mîntuirii, care este împlinită în Biserică prin viaţa creştină, care străluceşte înlăuntrul întregii lumi. Această universală experienţă a mîntuirii este, în Biserică, în acelaşi timp unica expresie autentică a adevăratei înţelegeri a Cuvîntului Domnului.

8. Sfînta Tradiţie, fiind acţiunea permanentă a Sfîntului Duh în Biserică, este exprimată în viaţa întreagă a Bisericii. Hotărîrile Sinoadelor Ecumenice şi ale sinoadelor locale ale Bisericii, învăţăturile Sfinţilor Părinţi, textele şi ritualurile liturgice sînt expresii deosebit de importante şi autoritare ale acestei acţiuni multiple a Sfîntului Duh. Totuşi, nu fiecare sinod care se pretinde ortodox, nici fiecare învăţătură a scriitorilor eclesiastici şi nici toate ritualurile nu sînt expresii ale Sfintei Tradiţii, dacă nu sînt acceptate de Biserică. Acestea pot fi doar tradiţii omeneşti, lipsite de prezenţa Sfîntului Duh. De aceea, problema criteriilor de determinare a prezenţei Sfintei Tradiţii în tradiţiile bisericeşti este de o mare importanţă şi necesită studiu şi cercetare în continuare.

9. Acele hotărîri bisericeşti care au fost primite de Biserica universală ca expresii adevărate ale scopului Sfintei Scripturi, pot fi considerate criterii autentice ale credinţei şi ale mărturiei Bisericii (cf. Vincenţiu din Lerin, *Commonitorium* 2, 15). Definiţiile doctrinale ale Bisericii, care stau ca mărturie a Sfintei Treimi şi a actului de mîntuire adusă de Dumnezeu în Iisus Hristos prin Sfîntul Duh, sînt principii călăuzitoare ale apărării adevărului de falsitate. Proclamîndu-l, mărturisindu-l şi trăindu-l în Hristos, Biserica comunică misterul revelării lui Dumnezeu. Expresiile doctrinale ale Bisericii se trag din întreaga-i viaţă spirituală şi sînt, în acelaşi timp, modelate de ea. Precum a afirmat Sf. Vasile despre Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie: „... privind credinţa adevărată, ambele au aceeaşi valoare" (Sf. Vasile cel Mare, *Despre Duhul Sfînt*, XXVII, 66, p. 32, 188 A).

Într-un alt loc, Sfîntul Vasile a pledat pentru formula doxologică: „he doxa koine Patri kai Hyio", bazîndu-se întîi pe unii dintre părinţi, apoi a continuat:

„Dar pentru noi nu este suficient că aceasta este o tradiţie a părinţilor. Chiar dacă ei au urmărit intenţia (boulema) Scripturilor deoarece au folosit ca principii mărturiile Scripturilor, aşa cum s-a menţionat mai sus". (Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfîntul Duh*, VII, 16, p. 32, 96).

10. Funcţia Sfintelor Scripturi este să apere autenticitatea experienţei vii a Bisericii în ocrotirea Sfintei Tradiţii, de toate încercările de a falsifica credinţa adevărată (cf. Evr. 4: 12, etc), nu să submineze autoritatea Bisericii, Trupul lui Hristos.

11. În privinţa legăturii dintre Scriptură şi Tradiţie, s-a părut, secole de-a rîndul, că există o adîncă discrepanţă între învăţăturile ortodoxe şi luterane. Dacă acum noi sîntem în stare să dăm declaratia aceasta împreună, teologii luterani tin să afirme că formula luterană „sola Scriptura" a intenţionat întotdeauna să se refere la revelarea lui Dumnezeu, la actul de mîntuire adusă de Dumnezeu prin Hristos şi puterea Sfîntului Duh şi astfel la Sfînta Tradiţie a Bisericii, aşa cum s-a expus în acest act, împotriva tradiţiilor omeneşti ce întunecă învăţătura autentică a Bisericii. Referirea la Scriptură este, pentru noi, referirea la Evanghelia mîntuirii, la Hristos şi astfel la Sfînta Tradiţie care este viata Bisericii, pentru a actiona în calitate de criteriu al autenticităţii sale şi a accentua astfel unitatea şi universalitatea Bisericii pentru slăvirea fericită în comun a Sfintei Treimi.

A cincea sesiune plenară a Comisiei Unite este planificată pentru anul 1989. Tema va fi: *Biserica şi Tradiţia*, ca o dezvoltare logică a celor două teme anterioare, cu subtitlurile: Inspiratia, Canonul, Explicarea Sfintei Scripturi şi Autoritatea Bisericii.

În Tradiţie se adîncesc şi se dezvoltă adevărurile Scripturii, precum se dezvoltă mădularele unui copil rămînînd aceleaşi în tot timpul creşterii lui.

† VASILE
Episcopul Oradiei

Un senat militar român la Viena...

(Continuare din pag a 3-a)

nal că lupta de eliberare începuse şi că trebuia continuată. Venise momentul în care cuvintele profetice ale lui Andrei Mureşanu, din 1848, din al său „Deşteaptă-te Române", puteau deveni în sfîrşit, o realitate: *„Acum, ori niciodată!"*

Venise momentul în care românii despărţiţi de atîta amar de vreme, să se poată îmbrăţişa într-o singură Patrie, sub acelaşi acoperiş.

Venise momentul în care vechea Dacie putea deveni din nou întreagă, respirînd cu ambii plămîni dispuşi de-o parte şi de alta a Carpaţilor care, şi ei, se puteau restaura în funcţia de coloană vertebrală în care fuseseră dintru început, cînd Dacia era *Dacia Felix*.

„Acum ori niciodată!"

Acum, în 1918, aceste cuvinte au devenit o realitate!

Nu voi putea trece în cîteva minute printr-o istorie de 2000 de ani, din care *cea dintîi perioadă* a fost de rezistenţă în calea năvălitorilor care au venit din Asia pînă tîrziu, în sec. IX, cînd au venit ungurii, iar în *cea de-a doua*, la suferinţa dintîi s-au adăugat altele. Istoria le ştie şi le-a consemnat în cartea sa, iar noi românii le păstrăm în adîncul sufletelor şi din ele, ne alcătuim mereu simţirea unităţii, a dănuirii, a continuităţii pe pămîntul nostru de pe care nu ne-a clintit şi nu ne va clinti nimeni şi nimic, niciodată.

Mă voi opri însă, cum v-am spus, cîteva momente, asupra unor evenimente legate de marea Unire de la 1 decembrie 1918, evenimente care s-au petrecut aici, în Viena, şi chiar în casa în care am fost astăzi cu toţi la slujbă, pe Löwelstraße 8. În arhiva Mitropoliei de la Sibiu se păstrează *Protocoalele* acestor evenimente, cu semnătura originală a celui care le-a însemnat, preotul militar Gheorghe Oprean.

Războiul I Mondial îşi trăia ultimele zile. Ei bine, aici, la Viena, *la 31 octombrie 1918*, deci cu o lună înainte de Unire, s-a organizat o *„Adunare a ofiţerilor şi soldaţilor români din Viena, Bucovina, Transilvania şi Ungaria"*. Adunarea s-a ţinut într-o sală a restaurantului Weigel din Drehepark şi a fost convocată de căpitanul Traian Popa, care a şi fost ales Preşedinte, iar preotul militar Gheorghe Oprean a fost ales secretar. A participat un mare număr de ofiţeri şi soldaţi.

Iată doar cîteva nume de ofiţeri: Cpt. Colban, Cpt. Luca, P. Popovici, Dr. Muntean, preotul militar Ilie Hociotă, E. Colbaşi, Traian Trîmbiţoiu, Cornel Raca, I. Munteanu, T. Pahone, V. Biberea, Şt. Bărnuţiu, V. Pop, I. Safta, I. Muţiu, T. Petrac, I. Horodinschi, E. Reus, Traian Colibaba, Octavian Strejac, E. Ilcuş, N. Nilea, I. Togănel, I. Albon, El. Bejan, Gavril Alvirescu, Al. Taniac şi mulţi alţii. Unul din cei prezenţi a spus:

„Noi, ofiţerii şi soldaţii români, în vremurile acestea de prefacere politică a lumii întregi, în urma războiului mondial, cînd toate statele, toate naţiunile îşi încheagă rîndurile, spre înfăptuirea celor mai scumpe idealuri, nutrite de veacuri, simţim că cu o forţă nespus de potenţată palpită şi inimile noastre de adevărati români.

Se trezeşte în noi acea conştiinţă naţională care de veacuri a fost încătuşată cu cele mai murdare şi barbare mijloace din partea tiranilor care pînă acum ne-au stăpînit, dar care conştiinţă, acum eliberată, erupe ca un vulcan clocotitor, de puterea focului ce conţine. Această conştiinţă naţională ne-a îndemnat pe noi, ofiţerii şi soldaţii români din sus-numitele locuri să ne întrunim într-o Adunare generală, să ne închegăm rîndurile ca să înfruntăm valurile, şi mai vîrtos să ne închegăm rîndurile pentru că toate celelalte naţiuni din fosta monarhie habsburgică s-au declarat deja „naţiuni libere şi independente" şi şi-au compus deja Consiliile lor militare".

În acea zi s-a ales un Senat militar, compus din 11 membri: Cpt. Luca, Cpt. Colban, Dr. Muntean, Dl. Tani, Tr. Trîmbiţoiu, Gavril Alvirescu, Cornel Raca, E. Colbaşi, Dl. Reus, Dr. Sturdza, Dl. Pahone.

Căpitanul Traian Popa a fost însărcinat să-i propună generalului Ion Boeriu să primească Preşedinţia Senatului militar, dar acesta era bolnav şi a trebuit să-şi asume el însuşi preşedinţia. S-au sintetizat hotărîrile în 4 puncte, în esenţă obligînd pe „toţi ofiţerii şi soldaţii români să stea neclintiţi în serviciul cauzei sfinte a naţiunii române" (pct. 1).

S-a cîntat *„Pe-al nostru steag"* şi *„Deşteaptă-te române"*. Alcătuitorul Protocolului scrie la sfîrşit: „Prin farmecul cîntării vedeam luceafărul neamului nostru românesc, înălţîndu-se pe orizontul neamurilor şi ne ziceam: „acum ori niciodată, croieşte-ţi altă soartă, la care să se-nchine şi cruzii tăi duşmani". Protocolul s-a alcătuit a doua zi, la 1 nov. 1918. Poartă această dată, şi semnăturile cpt. Traian Popa, preşedinte, şi pr. Gheorghe Oprean, secretar.

Preotul Gh. Oprean nota după aceea că, mergînd seara acasă, cu trenul, un coleg l-a admonestat că n-a făcut bine primind să fie secretar al Adunării: „Ai grijă că va trebui să iscăleşti multe celea ca secretar şi-apoi cum mai mergi acasă, în Ardeal?".

Aceste cuvinte ne spun că acţiunea românilor din Viena nu era la acea dată nici simplă, nici lipsită de primejdii, deoarece Transilvania mai era încă anexată la Ungaria, din 1867, şi lanţurile nu căzuseră încă. Ele vor cădea abia peste o lună, la 1 decembrie 1918. Cu simţ profetic, pr. Gh. Oprean i-a răspuns colegului: *„Am nădejde că pe cînd voi ajunge acasă, Ardealul nu se va mai chema Ardeal, ci România"*.

Prima şedinţă a Senatului român, ales cu o zi înainte, s-a ţinut la 1 nov. 1918 într-o sală din Meisenberg.

Din hotărîrile acestei şedinţe reţinem pe cele mai importante:

1. Soldaţii români se vor supune numai superiorilor militari români;

2. Toţi militarii români vor depune jurămînt pe steagul românesc;

3. Se va trimite o delegaţie la Ministerul de război pentru ca Senatul militar român să fie recunoscut legal, şi să se ceară sprijin pentru organizarea militară română.

4. Să se trimită un delegat la Praga care să-i organizeze în mod analog şi pe românii din regimentele 2 şi 51 de acolo;

5. Să se înfiinţeze un *Birou de informaţii* românesc, care să-i orienteze pe soldaţii români în problema noii organizări militare.

Preotii au trecut imediat la luarea „stante pede" a jurămîntului pe steagul românesc şi pe ascultarea numai de Consiliul Naţional Român. N-a fost uşor. Unora le mai era frică.

Situaţia era incertă, de aceea cei patru preoţi greco-catolici din Regiment „au dispărut din adunarea românească". Preotul Oprean povesteşte că el şi cpt. Băleanu au fost bătuţi de unguri în gara de nord. În localul capelei româneşti din Löwelstrasse 8, locuia atunci preotul ortodox I. Hociotă. Sediul Senatului militar s-a mutat îndată acolo, fiind aceea casă românească din 1907. Preotul Gh. Oprean urma să spună celor ce i-ar fi bănuit de revoluţie, că întrunirile, fiind în capela română, erau „şezători biblice"!

Începînd de la şedinţa a III-a pînă la a VI-a inclusiv, toate şedinţele Senatului armatei române s-au ţinut în localul din Löwelstrasse 8. La 2 noiembrie 1918, deci a treia zi, Ministrul de Război din Viena a recunoscut Senatul militar român ca reprezentant al *Consiliului Naţional Român* din Transilvania. Vestea au adus-o Deputaţii Isopescu Grecul şi Simionovici din Cernăuţi, care au dus tratativele. Regimentul 64 din Viena s-a declarat Regiment românesc, avînd în frunte pe Cpt. Oct. Loichiţa, căruia Senatul militar i-a dat o *Plenipotenţă* de a acţiona în numele românilor. S-a redactat totodată un *Apel către ofiţerii şi soldaţii români*, potrivit căruia toţi românii deveneau soldaţi ai *Comitetului Naţional Român* din Transilvania şi nu aveau voie să se înroleze în vreo armată străină, nici să asculte de străini, nici să depună jurămînt altcuiva. S-au organizat Senate militare locale peste tot pe unde erau soldaţi români, dar sediul *Senatului central* al armatei române a rămas mereu pe Löwelstrasse 8, telefon 4157 Stellse VIII. Doctorul Marius Sturdza a fost numit medic al Regimentului 64, împreună cu dr. Pauliuc, şi apoi dr. Sturdza a fost ales şi membru al Senatului.

Acest dr. Marius Sturdza, rămas la Viena, îi scria prin 1925, Patriarhului Miron Cristea, cerîndu-i ajutorul pentru reorganizarea capelei române ortodoxe din Löwelstrasse 8, care, probabil, rămăsese fără preot. Scrisoarea va fi publicată într-un volum al subsemnatului, care e deja tipărit la Sibiu şi va apărea în curînd.

În şedinţa a VI-a a Senatului militar român s-a hotărît şi înfiinţarea unei *Foi a soldaţilor români*, condusă de Lt. Avel Oprişa.

La 7 noiembrie 1918, cei din Viena primesc veşti că românii din regimentele din Praga s-au organizat şi ei într-un Senat militar român şi s-au pus sub autoritatea Senatului central din Viena. Declaraţia lor e semnată de Lt. Zeno de Herbay şi Dr. D. Simion (Protocolul şedinţei a VI-a).

N-au lipsit, cum era şi de aşteptat, nici încercările maghiare de a-i menţine pe români sub dominaţia maghiară, într-o ultimă încercare disperată şi iraţională, forţîndu-i pe unde puteau, să depună jurămînt steagului maghiar, sub ameninţări. Senatul militar din Viena a protestat, întărindu-şi ordinele date românilor, de a rămîne supuşi exclusiv Consiliului Naţional Român (Şedinţa a VI-a). Viena i-a sprijinit.

Şedinţa a VII-a, ţinută în localul ministerului de Război din Viena, ceea ce denotă o consolidare a poziţiei Senatului, a fost prezidată de generalul Ion Boeriu, Cpt. Popa, fost preşedinte şi foarte energic, devenind vice-preşedinte. Apar acum nume noi: Col. Moga, protopop militar Serafim, Cpt. Bălean, Cpt. Vancea, Cpt. Pop ş. a.

În şedinţa a XI-a, ţinută la 27 noiembrie 1918 în mare grabă, sub presiunea evenimentelor, într-o sală din Atlashol, la orele 4 d. m., în aplauze foarte mari, s-a hotărît dizolvarea Senatului militar român, pentru ca toţi militarii să poată pleca în Transilvania, spre a se pune la dispoziţia *Consiliului Naţional Român*. În Transilvania clocotul sufletelor precipita deznodămîntul, care nu mai putea fi amînat: unirea!

„Nu mă îndoiesc, a spus la repezeală unul din organizatorii Senatului, că soldaţii români se vor pune fără preget la dispoziţia Consiliului Naţionol Român din Transilvania spre ajungerea idealului nostru sfînt pentru care moşii şi strămoşii noştri atîta au vorbit şi au suferit. Consiliul Naţional Român în împrejurările de faţă cînd în Ardeal numai poporul românesc e în stare să ţină ordinea, roagă pe toţi ofiţerii ca, fără amînare, să plece acasă, cu atît mai vîrtos, că scopul acestui *Senat* militar e împlinit deja întru toate, acum datoria chemîndu-ne acasă".

În Viena a rămas doar o secţie militară ataşată Ambasadei Române, prezidată de Isopescu Grecul, din Bucovina.

Tot atunci s-a anunţat că la 1 decembrie 1918 va fi organizată Adunarea generală naţională a întregului popor românesc din Transilvania *„care îşi va stabili dorinţele sale"*!

Această ultimă şedinţă a fost prezidată tot de generalul Ion Boeriu, care a şi plecat imediat din Viena în Transilvania, nemaiapucînd să semneze nici măcar procesul verbal, care e semnat doar de secretarul preot Gheorghe Oprean, care va fi plecat după ce a terminat de scris cele hotărîte.

A urmat *Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918*, exemplu de vitalitate, de solidaritate, de unitate de gînd şi simţire românească. Transilvania e, de atunci, prin voinţa sa, de-a pururi românească.

Viena a avut în acele zile, în 1918, înţelepciunea de a îngădui militarilor români să se organizeze aici şi să dea un sprijin important *Comitetului Naţional Român* din Transilvania.

Trebuie să amintim aici că, deşi încorporată, în contextul împrejurărilor istorice de atunci, în Imperiul Austriac, Transilvania a fost, potrivit uzanţelor epocii, întotdeauna *Principat independent*, cu autoadministrare şi autonomie atît în cele politice precum şi în cele bisericeşti. Andrei Şaguna, mitropolitul Transilvaniei, a primit de aici, din Viena, cu care a avut cele mai bune relaţii dreptul de a reînfiinţa în 1864 Mitropolia Transilvaniei, de a înfiinţa Congresul ei bisericesc şi de a da Bisericii Statutul organic şagunian care, jumătate de secol, pînă la unire, va juca un rol de guvern, de parlament şi de constituţie românească, în condiţiile anexării ilegale a Transilvaniei la Ungaria, între 1867—1918, singurii 51 de ani cînd Transilvania a fost oficial anexată, samavolnic, la Ungaria!

Am vrut, domnilor şi doamnelor, să evoc acest episod în faţa dvs., cu emoţie, pentru că el este pe cît de necunoscut multora, pe atît de important pentru istoria românilor din Transilvania şi pentru a sublinia rolul românilor din Viena în lupta de eliberare a Transilvaniei, în ceasul decisiv al acestei lupte, în 1918.

Să ne amintim cu recunoştinţă de acele vremuri, de acei oameni, eroi români, de autorităţile şi cetăţenii Vienei, care au înţeles comandamentele vremii şi le-au răspuns românilor cu curaj, făcînd dreptate istorică celor ce o aveau şi o cereau.

Fie amintirea lor veşnică şi recunoştinţa noastră fără margini.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Mănăstirea „Izvorul Miron" Româneşti la a 75-a aniversare (1912—1987)

Banatul este cel de-al doilea ţinut românesc, după Dobrogea, în care a apărut şi s-a desfăşurat, încă în vechime, o prodigioasă viaţă monahală. Se presupune că începînd din secolele VII—IX se nevoiau sihaştri în munţii regiunii iar pravila lor urma întocmai rînduielile duhovniceşti din Bizanţ. Aşezări mănăstireşti bănăţene sînt atestate documentar în secolul X, ca Mînăstirea „Sfîntul Ioan Botezătorul" din Morisena (Cenad). De-a lungul Evului Mediu, viaţa monastică a continuat în Banat neîntrerupt, părinţii de pe aceste locuri avînd strînse legături cu călugării macedo-români din chinoviile aflate în sudul Serbiei iar mai tîrziu cu aceia din Sf. Munte Athos. Între sihăstriile bănăţene pot fi enumerate *Mrăcunea, Călugăra, Vărădia, Ilidia, Săraca, Partoş*... În secolul XVIII s-a abătut însă asupra schiturilor şi mănăstirilor din Transilvania şi Banat urgia imperialilor austrieci cu consecinţele sale atît de crude, nefaste şi dureroase. Cu toate suferinţele — duse nu o dată pînă la mucenicie — călugării, preoţii şi masa credincioşilor şi-au păstrat dreapta şi strămoşească părtăşie cu Biserica lor răsăriteană.

Pe pămîntul Banatului, atît de încercat, a apărut în secolul nostru o nouă vatră mănăstirească. Ctitorul ei este însuşi Miron Cristea — primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Pe cînd a luat iniţiativa ctitoricească — cu prilejul unei vizite canonice, în anul 1911, în zona comunei Curtea — era episcop de Caransebeş. Format în duhul şagunian al faptei şi păstorind în ultimii ani de vremelnică şi nedreaptă stăpînire străină, marele ierarh s-a gîndit la zidirea unui aşezămînt monastic ortodox în eparhie, urmînd să întărească afirmarea spirituală şi naţională a compatrioţilor săi.

Ierom. *Olivian Bindiu*

(Continuare în pag. a 7-a)

Marile bătălii de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, purtate de armata română în vara anului 1917

În vara aceasta se împlinesc 70 de ani de la marile bătălii de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, purtate de armata română în iulie—august 1917, eveniment de însemnătate deosebită în viaţa şi destinele poporului, în lupta sa pentru libertate şi desăvîrşirea unităţii naţionale.

Pregătit cu mult timp înainte de cele două blocuri militare: Tripla Alianţă şi Tripla Înţelegere, în scopul reîmpărţirii lumii prin forţă, primul război mondial, care a avut un caracter imperialist, a izbucnit la 28 iulie 1914, prin atacarea Serbiei de către Austro-Ungaria. Pretextul războiului a fost atentatul de la Sarajevo, cînd a fost ucis prinţul moştenitor al Austro-Ungariei — Francisc Ferdinand. La scurt timp după aceasta s-au antrenat la acest conflict şi celelalte mari puteri imperialiste: la 1 august — Germania declară război Rusiei, iar la 3 august — Franţei; la 4 august, Anglia declară război Puterilor Centrale. Treptat războiul a devenit mondial, atrăgînd în orbita sa 34 de ţări, cu o populaţie de peste un miliard şi jumătate de oameni. În timpul celor 52 de luni, cît a durat războiul, au fost mobilizaţi cca 75 milioane de oameni, din care au căzut peste 37 milioane, şi anume: peste 17 milioane morţi şi 20 milioane răniţi; la care se adaugă alte victime: 13 milioane de civili morţi, 10 milioane de refugiaţi, 9 milioane de orfani şi 5 milioane de văduve de război.

*

La izbucnirea conflagraţiei mondiale imperialiste, România, aflată la interferenţa unor puternice interese ale marilor puteri, a fost nevoită să ţină seama de complexitatea împrejurărilor şi, în funcţie de acestea, să acţioneze în direcţia asigurării independenţei, suveranităţii şi integrităţii sale, după cum şi în direcţia înfăptuirii aspiraţiei de veacuri a poporului român, desăvîrşirea unităţii naţionale. De aceea, izbucnirea primului război mondial a stîrnit în rîndul opiniei publice româneşti, pe lîngă teamă, şi multă speranţă, întrucît conflictul între marile puteri putea crea o conjunctură politică favorabilă realizării aspiraţiilor naţionale.

Consiliul de coroană de la Sinaia din august 1914, convocat pentru a decide poziţia României faţă de conflictul militar, a hotărît declararea neutralităţii ţării.

După doi ani de neutralitate, timp în care România a purtat tratative cu ambele tabere aflate în luptă, pentru apărarea intereselor naţionale, în vara anului 1916, cînd situaţia pe fronturile de luptă a intrat în impas, fiecare tabără avînd nevoie de noi resurse umane şi materiale pentru a obţine victoria, ţara noastră s-a văzut nevoită să intre în război.

Pentru a atrage România de partea sa, Germania mergea pînă la ameninţarea cu ocuparea militară a ţării, în timp ce ţările Antantei cereau în mod ultimativ, „acum ori niciodată", ca România să li se alăture. Concomitent între Rusia, Austro-Ungaria şi Germania se purtau tratative în vederea încheierii unei păci separate, al cărei preţ urmau să fie teritoriile unor popoare europene, între care şi cele româneşti, iar statul român să fie redus la o suprafaţă mică în zona Buzău — Rîmnicu Sărat.

În faţa presiunilor diplomatice şi ameninţărilor militare exercitate de cele două tabere în luptă, în vara anului 1916, România, după o temeinică adjudecare a situaţiei, acceptă intrarea în război alături de statele Antantei. În tratatul de alianţă încheiat la 4 august 1916 între Rusia, Franţa, Anglia şi Italia pe de o parte şi România, pe de altă parte, se arăta că primele recunosc dreptul legitim al României asupra teritoriilor din monarhia austro-ungară locuite de români — Transilvania, Banat şi Bucovina — iar ţara noastră se angaja să declare război Austro-Ungariei. Iar prin Convenţia militară, semnată în aceeaşi zi, Rusia se obliga „să acţioneze deosebit de energic pe tot frontul austriac; să trimită în Dobrogea două divizii de infanterie şi o divizie de cavalerie, pentru a coopera cu armata română" împotriva forţelor inamice; aliaţii se angajau să declanşeze ofensiva cu armatele franco-engleze de la Salonic, să procure României muniţii şi materiale de război în cantitate de minimum 300 tone pe zi, şi multe altele.

Prin semnarea tratatului politic şi militar, marile puteri ale Antantei recunoşteau României pentru prima dată formal şi din punct de vedere juridic dezideratele ei naţionale şi îi promiteau asigurarea sprijinului lor pentru realizarea dorinţelor sale legitime.

În Consiliul de coroană ţinut la 14 august 1916, primul ministru al ţării, Ion I. C. Brătianu, explicînd poziţia guvernului său şi cauzele care au determinat intrarea României în război, spunea: „Avînd drept ideal unitatea naţională, sîntem datori să urmărim realizarea lui, căci cine ştie dacă, în decursul veacurilor, vom mai găsi un prilej atît de prielnic ca cel de azi. Iată de ce nu putem să mergem decît alături de aliaţi (Antantă n. n.) şi contra Puterilor Centrale. Fără îndoială — continua el — cred că din acest război vom ieşi învingători, dar se poate să fim şi învinşi. În viaţa naţiunilor sînt afirmări de drepturi care cîntăresc mai mult decît izbînzi trecătoare şi sînt gesturi de abdicare, de dezertare morală, care compromit viitorul lor pentru veacuri de-a rîndul. Într-o atare situaţie e astăzi românismul. De aceea, chiar de ar fi să fim bătuţi, prin faptul că patru din cele mai mari puteri ale lumii au recunoscut temeinicia revendicărilor noastre naţionale şi au consfinţit printr-un act solemn hotarele etnice ale românilor de peste Carpaţi, cauza românismului va face un pas înainte mai mare şi mai însemnat decît oricînd. Şi dacă nu azi, mîine vom culege roadele acestor jertfe şi acestor afirmări de drepturi".

Deşi ţara noastră s-a alăturat marilor puteri ale Antantei, care purtau un război imperialist, „poporul român — arăta domnul NICOLAE CEAUŞESCU — nu a participat la acest război călăuzit de intenţii de cotropire şi anexiune teritorială", ci din dorinţa de a-şi desăvîrşi unitatea naţională.

În virtutea înţelegerii cu Antanta, la 14 august 1916, România a declarat război Austro-Ungariei, arătînd că poziţia sa era determinată de eliberarea românilor ardeleni de sub dominaţia străină şi desăvîrşirea statului naţional.

Trecerea Carpaţilor de către armatele române în noaptea de 14/15 august şi lupta pentru dezrobirea fraţilor subjugaţi au fost primite cu mare bucurie de românii de pe ambele versante ale Carpaţilor.

În acţiunile sale, armata a fost puternic sprijinită de populaţia românească. După atestările documentare de epocă, mii şi mii de tineri transilvăneni s-au înrolat în unităţile româneşti, în timp ce alte mii au dat informaţii despre inamic şi au călăuzit militarii români pe căi ascunse, în urmărirea adversarului.

În scurt timp, armatele române au înfrînt unităţile austro-ungare din zona Braşov, Făgăraş, Sfîntu Gheorghe ajungînd pînă lîngă Sibiu şi Sighişoara. Dar slaba înzestrare tehnică a armatei române şi neîndeplinirea obligaţiilor asumate de statele Antantei faţă de România prin tratatul şi convenţia militară au permis trupelor austro-ungare şi germane să treacă la o contraofensivă puternică pe frontul din Transilvania, silind armata română — cu tot eroismul şi bărbăţia ostaşilor — să se retragă, prin lupte grele, şi să cedeze Oltenia, Muntenia şi Dobrogea. Astfel se încheie campania din 1916, în care armata noastră a pierdut cca 250.000 de oameni, morţi, răniţi, dispăruţi.

Iarna şi primăvara anului 1917, cînd armata, guvernul şi autorităţile erau retrase în Moldova, au fost deosebit de grele. Pe lîngă dificultăţile legate de reorganizarea, înzestrarea şi instruirea armatei, cele privitoare la aprovizionarea cu alimente, combustibil şi alte articole de strictă necesitate pentru populaţia concentrată în mare număr pe teritoriul Moldovei, s-au adăugat tifosul exantematic şi febra recurentă, care au provocat nenumărate victime în rîndurile armatei şi locuitorilor.

Dar poporul român, încrezător în viitorul său şi dornic să înfăptuiască idealul naţional, a reuşit să depăşească toate aceste greutăţi şi vicisitudini. În vara anului 1917, în cadrul planului general de ofensivă al Antantei, armata română, refăcută şi înzestrată cu aportul tehnic şi militar al Franţei şi Angliei, a pornit de pe frontul din Moldova, împreună cu armatele ruse, o contraofensivă puternică, menită să împiedice încercarea comandamentului armatei germane de a sparge frontul româno-rus, de a ocupa întreaga Moldovă, a scoate România din război şi de a-şi croi drum spre Ucraina.

Au rămas înscrise cu litere de aur în istorie, deviza ostaşilor români „Pe aici nu se trece!" şi faptele de arme ale acestora, săvîrşite în bătăliile de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz. În lupta cu neîndurătorul duşman — care adesea a folosit substanţele toxice (gaze asfixiante şi lacrimogene) — au căzut eroic peste 800.000 de ostaşi români morţi, răniţi şi dispăruţi, dintre care numai la Mărăşeşti — 27.410 oameni. Din rîndurile acestora au făcut parte generalii Ion Dragalina şi David Praporgescu, căpitanul Grigore Ignat, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu, Caporal grenadier Constantin Muşat.

Victoriile de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz au reprezentat o contribuţie de mare preţ şi un moment hotărîtor în lupta pentru eliberarea de sub ocupaţia străină şi înfăptuirea unirii într-un singur stat, a tuturor românilor.

Cu prilejul aniversării a 70 de ani de la marile bătălii ce au avut loc în vara lui 1917, aducem un cald şi binemeritat omagiu tuturor acelora care au luptat şi s-au jertfit pe cîmpul de luptă, pentru libertatea şi unitatea poporului român.

Prof. *Petru I. Dan*

Omagiu unui erudit biblicist şi eminent dascăl de Teologie

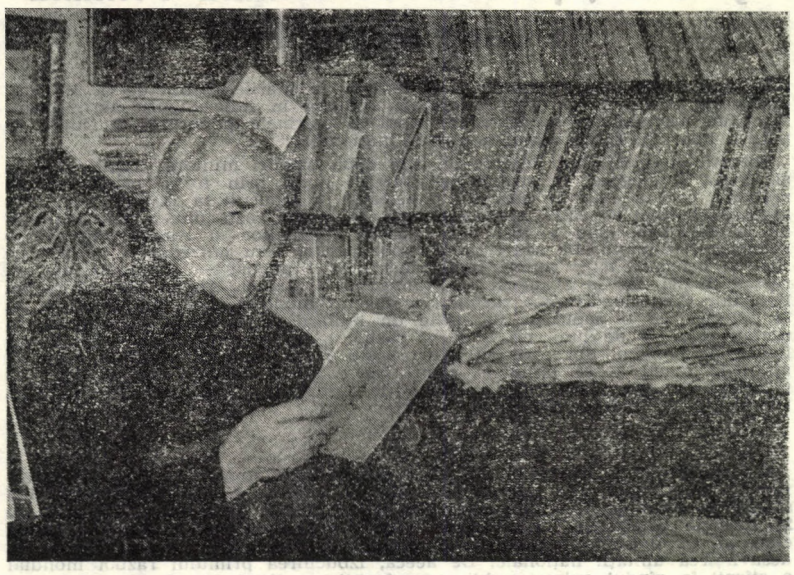

Învăţămîntul teologic universitar din ţara noastră se bucură de un binemeritat prestigiu şi aceasta datorită dascălilor iluştri care s-au perindat neîncetat la catedre.

Am putea spune că sîntem beneficiarii unei situaţii de excepţie nu numai în sînul Ortodoxiei ecumenice ci şi în lumea creştină, în general, prin tradiţia, care s-a încetăţenit la noi şi care s-a dovedit extrem de importantă, de a avea cadre didactice hirotonite, ceea ce a permis desfăşurarea unei activităţi didactice de înalt nivel academic concomitent cu asigurarea unei ambianţe duhovniceşti propice formării viitorilor preoţi.

Între chipurile alese de dascăli care s-au remarcat, la Sibiu, prin prestanţă deosebită la catedră şi pilduitoare ţinută preoţească, se numără părintele profesor dr. Nicolae Neaga, care împlineşte în această lună venerabila vîrstă de 85 de ani.

La acest moment aniversar din viaţa Prea Cucerniciei Sale participă cu însufleţire întreaga noastră Biserică, întrucît slujitorii altarului pe care i-a format în îndelungata sa activitate la catedră sînt răspîndiţi pe tot întinsul plaiurilor româneşti, iar unii îşi fac cu cinste datoria şi în sînul comunităţilor ortodoxe româneşti de peste hotare.

Toţi aceştia îndreaptă spre dascălul şi părintele lor duhovnicesc alese sentimente de dragoste filială, adînc respect şi profundă recunoştinţă.

Fiu al plaiurilor transilvănene, părintele profesor Nicolae Neaga a văzut lumina zilei la data de 26 iulie 1902, în satul Răhău, din jud. Alba, fiind al cincilea copil din cei unsprezece copii cu cîţi a fost binecuvîntată familia vrednicilor săi părinţi Ioan şi Ana. Cu emoţie în glas povesteşte adesea părintele Neaga despre mama sa pe care n-a văzut-o niciodată mîncînd la masă aşezată pe scaun ci numai în picioare, servindu-i pe cei unsprezece copii ai săi, care abia dacă îşi găseau ei loc să-şi apropie scaunul de masă.

Răhăul, locul de baştină al părintelui Neaga este o străveche aşezare românească în perimetrul căreia s-au conservat însemnate urme arheologice de proveniencă dacică şi romană. Aşezat la poarta Bălgradului istoricelor noastre împliniri naţionale, satul Răhău a fost martor direct al unor glorioase evenimente precum intrarea marelui voievod unificator de ţară — Mihai Viteazul — în cetatea de scaun a Transilvaniei şi de asemenea, pecetluirea pe veci a actului unităţii noastre naţionale, la 1 Decembrie 1918.

Cînd s-a înfăptuit acest măreţ deziderat al naţiunii noastre, părintele profesor Neaga avea 16 ani. În sufletul tînărului de atunci, care tocmai se pregătea să-şi facă un rost în viaţă, evenimentul s-a înscris ca un moment epocal, dătător de bune speranţe pentru el şi toţi ai neamului său înrobiţi atîta amar de vreme la ei acasă.

Pregătirea şcolară a început-o părintele Neaga la şcoala confesională din satul natal, unde va frecventa numai primele două clase primare. Din dorinţa de a deprinde fiul lor o limbă străină, părinţii l-au înscris din clasa a treia la şcoala germană din Sebeş. Aici a terminat opt clase, răstimp în care s-a iniţiat în tainele limbii germane şi nu mai puţin ale celei latine.

Liceul îl începe în oraşul Békés, din Ungaria, de unde va trece îndată după 1 Decembrie 1918 la liceul „Andrei Şaguna" din Braşov. Aici va termina însă numai clasa a V-a de liceu, deoarece înfiinţîndu-se la Oraştie, ca de altfel în toate centrele de judeţ din Ardealul unit cu ţara, un liceu românesc, revine pe plaiurile natale şi termină studiile liceale în acest oraş.

Sufletul său de tînăr studios a fost profund marcat de elanul cu care profesorii de la liceul *„Aurel Vlaicu"* din Oraştie se străduiau să-i formeze pe viitorii intelectuali români de care ţara avea atîta nevoie.

În 1922 se înscrie la facultatea de Teologie din Cernăuţi. Aici şi la alte trei facultăţi din oraş (litere, filozofie, drept şi ştiinţe) activau personalităţi de frunte ale culturii noastre româneşti precum: profesorii Nicolae Cotos, Vasile Loichiţa, Vasile Tarnavschi şi Vasile Gheorghiu, precum şi academicienii Ioan Nistor şi Romnul Cândea, filologii Radu Sbierea şi Vasile Grecu, orientalistul I. Isopescu, care a tradus în româneşte „Coranul" etc.

După ce îşi ia licenţa în Teologie, în 1926, mitropolitul de pioasă memorie Nicolae Bălan, preocupat de pregătirea şi selectarea pentru Academia Teologică „Andreiană" a unui corp profesoral bine pus la punct sub raport profesional, îl trimite pe proaspătul licenţiat să-şi perfecţioneze studiile la facultatea de Teologie ortodoxă din Atena. Aici va audia pe parcursul anilor 1926—1927 cursuri de Introducere în Vechiul şi Noul Testament, lb. ebraică, Dogmatică şi Apologetică predate de profesorii: I. P. Bratiotsis, I. Ioanides, I. Diovuniotis, Gr. Papamihail şi Hristu Andrutsos.

În scopul lărgirii sferei de pregătire teologică, acelaşi mitropolit al Ardealului îi acordă o nouă bursă de studii, de această dată în Franţa. Astfel are ocazia să frecventeze la facultatea de Teologie catolică şi protestantă din Strasbourg cursuri de Vechiul şi Noul Testament, Istorie Universală, Bizantinologie, Ebraică, Asiro-Babiloneană şi Siriacă la profesorii L. Dennefeld, I. Colon, I. Aman, I. Causse, D. Jäger, Pierre Dib, Charles Diehl şi C. L. Fillion, iar la Lyon la catolicii Podeschard, Lagrange şi Condamin.

Vacantîndu-se catedra de Vechiul Testament şi Lb. Ebraică de la Academia Teologică „Andreiană" din Sibiu, în urma pensionării profesorului Aurel Crăciunescu, mitropolitul Bălan îl cheamă pe tînărul teolog Nicolae Neaga să revină în ţară şi la 1 septembrie 1928 îl numeşte profesor suplinitor la catedra amintită. După patru ani de activitate intensă este numit profesor titular provizoriu, iar după ce îşi ia doctoratul la Cernăuţi, în 1933, este validat ca *profesor titular definitiv.*

Între 1 noiembrie 1946 şi 7 octombrie 1952 a îndeplinit şi funcţia de rector al Academiei, iar mai apoi al Institutului Teologic Universitar din Sibiu.

A desfăşurat la catedră o activitate pe cît de îndelungată (s-a pensionat la 1 ianuarie 1973, pe cînd împlinea 45 de ani de profesorat) tot pe atît de bogată şi prestigioasă.

S-a dăruit cu toată fiinţa misiunii de educator al multor generaţii de slujitori ai altarelor. Prin măiestria cu care a ştiut să-şi redacteze şi apoi să expună prelegerile a făcut ca Vechiul Testament să devină o disciplină îndrăgită. Părintele profesor Neaga n-a uitat nici o clipă faptul că Vechiul Testament este un preambul al Noului Testament, adică prima parte a Scripturii, care se îmbină armonios cu cea de a doua. De aceea a pus un accent deosebit pe profeţiile mesianice, care constituie legătura firească dintre cele două Testamente.

Bun cunoscător al limbilor Ebraică, Greacă şi Latină, părintele profesor Neaga s-a impus ca un erudit şi profund interpret al Sf. Scripturi. Cuvîntul său a fost încărcat întotdeauna cu autoritate academică întrucît cel care l-a rostit era un adînc trăitor al învăţăturilor pe care le împărtăşea altora şi totodată beneficiarul unei temeinice pregătiri teologice.

Concomitent cu activitatea didactică, părintele profesor Nicolae Neaga s-a dăruit cu zel şi muncii de cercetare, înzestrînd cu însemnate lucrări, articole şi recenzii domeniul Studiilor biblice.

Dintre lucrările sale mai importante amintim:

— Profeţii mesianice în Vechiul Testament, Sibiu, 1929, 92 p.

— Plîngerile lui Ieremia şi critica mai nouă, Sibiu, 1930, 48 p.

— Contribuţii la lămurirea textelor mesianice din cartea Facerii, Sibiu, 1930, 31 p.

— Cîntarea Cîntărilor — Scurte note explicative, Sibiu, 1931, 50 p.

— Profetul Daniel despre Hristos, Sibiu, 1933, 32 p.

— Vechiul Testament în gîndirea românească, Sibiu, 1938, 20 p.

— „N-am venit să stric Legea . . .". Consideraţii generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament, Sibiu, 1940, VIII+274 p.

— Ecclesiastul. Scurte note explicative, Sibiu, 1941, 88 p.

— Hristos în Vechiul Testament. Însemnări pe marginea textelor mesianice, Sibiu, 1944, 149 p.

— Facerea. Text şi scurte note explicative, Sibiu, 1945, 255 p.

— Cartea profetului Obadia. Introducere, text şi comentar, Sibiu, 1948, 18 p.

Este coautor al „Studiului Vechiului Testament" — manual pentru institutele teologice, apărut în 1955 şi reeditat în 1986 şi, de asemenea, coautor al celor două volume masive de traduceri din Opera exegetică a lui Origen, apărute recent în colecţia „Părinţi şi Scriitori bisericeşti".

Numărul articolelor, studiilor, recenziilor şi al altor însemnări pe care le-a publicat este impresionant. Tematica abordată a îmbrăţişat toate domeniile Vechiului Testament: Istoria şi Arheologia biblică, Introducerea în Vechiul Testament, Exegeza şi Teologia biblică.

Prin faptul că a fost hirotonit în 1930, calitatea de dascăl a fost dublată în persoana părintelui profesor N. Neaga de aceea de preot, liturghisitor şi predicator de înalt prestigiu.

S-a făcut remarcat, printr-o prezenţă activă, şi pe plan social-cultural şi administrativ. Astfel, a fost membru în Comitetul despărţămîntului judeţean al Astrei pentru Sibiu, apoi membru al mai multor comitete de luptă pentru pace şi de asemenea membru în Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

A sprijinit prin participare, comunicări şi conferinţe activitatea Asociaţiei de Studii Orientale din ţara noastră.

A luat parte la congrese şi conferinţe internaţionale.

Pentru prodigioasa sa activitate pe plan didactic, cultural şi social i s-au conferit distincţii din partea conducerii Bisericii şi a statului.

Este desigur dificil să cuprinzi într-o scurtă prezentare fie şi numai cele mai semnificative momente ale vieţii şi activităţii unei personalităţi de talia aceleia a părintelui profesor dr. Nicolae Neaga.

De altfel ne este dată cinstea să vorbim despre un om plin de vigoare, care deşi a atins frumoasa vîrstă de 85 de ani urmează neabătut aceeaşi cale a muncii stăruitoare de care nu s-a îmdepărtat niciodată şi care l-a ajutat să rămînă sănătos şi în putere.

Generaţiile de preoţi pe care le-a pregătit şi noi care ne-am bucurat de sprijinul şi părinteasca sa îndrumare îi prezentăm, la acest însemnat popas al vieţii, respectuoasa noastră urare de sănătate şi rodnică activitate, în folosul Bisericii şi al patriei noastre străbune.

Pr. prof. *D. Abrudan*

Arhid. prof. Dr. Orest Bucevschi — nonagenar

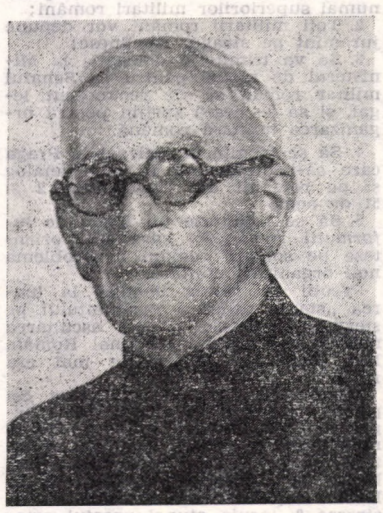

Profesorul Dr. Orest Bucevschi împlineşte, în acest an, venerabila vîrstă de 90 de ani. Se cuvine ca, din acest prilej, să-i aducem omagiul gratitudinii noastre, cu osebire cei ce ne-am împărtăşit din bogăţia culturii sale teologice. Figura lui de dascăl erudit şi modest — în acelaşi timp — stăruie în mintea noastră a foştilor săi învăţăcei, îndatorîndu-ne s-o înfăţişăm şi celor ce n-au avut norocul să-i cunoască munca rodnică de la catedră.

Este bucovinean de origine. A văzut lumina zilei la data de 14 iulie 1897, în comuna Păltinoasa, judeţul Suceava, din părinţii Samuil şi Lucreţia. Tatăl său a fost învăţător şi director al Şcolii primare din Păltinoasa. Tînărul Orest a urmat Şcoala primară în comuna natală, iar cursurile liceale la „Liceul de stat" din Cîmpulung Moldovenesc, fiind premiantul întîi în toate clasele. După isprăvirea liceului, a întrerupt studiile (1916—1918), din cauza războiului, apoi s-a înscris la Facultatea de Teologie şi la Facultatea de litere şi filosofie din Cernăuţi, ale căror cursuri le-a urmat paralel. În anul 1923, a obţinut titlul de „doctor în teologie", iar în anul 1924, licenţa în litere, cu specialitatea principală, limbile clasice: greaca şi latina.

Ca student, a excelat prin prestarea, la timp şi strălucit, a examenelor regulamentare.

Activitatea didactică şi-a început-o ca profesor de limbi clasice la un liceu din Cernăuţi (1923—24). Cu data de 1 septembrie 1924, a fost numit, prin concurs, profesor la Academia Teologică din Cluj, la catedra de Teologie Dogmatică şi Sectologie. În activitatea didactică desfăşurată în cadrul şcolii teologice de la Cluj, s-a remarcat ca un profesor profund, documentat şi fecund. Prin felul cum aborda subiectele lecţiilor — în orele de curs — sprijinindu-se şi pe informaţii bibliografice noi, contribuie la lărgirea orizontului teologic al studenţilor săi. Îşi îmbunătăţea cursurile de la an la an, citind din literatura de specialitate a vremii şi recomandînd studenţilor consultarea revistelor teologice şi a lucrărilor de Teologie sistematică din ţară şi din străinătate. Era prezent şi în publicistica vremii cu numeroase articole şi studii de specialitate, îndeosebi din Sectologie, temeinic lucrate, ele prezentînd interes şi astăzi. Dispunea de un fel de subtilitate teologică, graţie căreia pătrundea în miezul problemelor şi desprindea sensul lor autentic. Dovedea o adevărată aderenţă pasională pentru probleme dogmatice . . . A îndeplinit şi funcţia de decan în anul academic 1927—28. A fost redactor la „Renaşterea", organul oficial al Eparhiei Clujului (1927—28) . . . Rar îşi ieşea din fire, spre a dojeni pe studenţi. Totuşi, uneori o făcea, fără vociferări, în cuvinte puţine, dar grele şi de efect.

Pe data de 1 octombrie 1937, a fost trecut, tot prin concurs, la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, la catedra de Teologie morală. De aici, a trecut cu facultatea la Suceava, iar în anul 1948, a fost încadrat la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, în cadrul căruia a activat, tot la catedra de Teologie morală, pînă în anul 1962, cînd s-a pensionat.

Arhidiaconul profesor O. Bucevschi a slujit învăţămîntul teologic 38 de ani, pregătind temeinic tot atîtea promoţii de studenţi, viitori slujitori ai Bisericii strămoşeşti. În această îndelungată muncă de dascăl luminat, profesorul O. Bucevschi şi-a cîştigat merite excepţionale. Întîi, ca profesor de Dogmatică şi Sectologie, la Academia Teologică din Cluj, a excelat prin felul cum a ştiut să apropie învăţătura dreptei credinţe de sufletul studenţilor săi. Cere multă iscusinţă pedagogică această disciplină teologică din compartimentul Teologiei sistematice. Profesorul O. Bucevschi o avea ca nimeni altul şi noi, foştii lui studenţi, îi sîntem recunoscători că ne-a familiarizat cu articolele crezului nostru creştin şi ne-a dat cheia de pătrundere a sensului lor adevărat. În al doilea rînd, cu aceeaşi competenţă ştiinţifică şi pedagogică, a elaborat şi predat cursurile le Teologie morală, remarcîndu-se şi aici prin limpezime şi stringenţă logică. Părăsind metoda scolastică, cu schemele ei rigide şi aride, a pus la dispoziţia studenţilor cursuri substanţiale, în spirit eminamente ortodox.

Activitatea profesorului nostru s-a extins — de-a lungul anilor — şi dincolo de catedră. A fost prezent cu conferinţe la diferite cursuri şi întruniri preoteşti, precum şi în publicistica teologică. Sub semnătura lui au apărut o serie de studii, articole, recenzii şi însemnări, toate de cuprins bogat. A publicat aproximativ 145 studii şi articole, 320 de recenzii la cărţi teologice româneşti, dar mai ales germane, el fiind cunoscător excelent al limbii germane. Sînt de menţionat acele „Stiri ecumenice", apărute în revistele: „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", „Mitropolia Olteniei" şi „Glasul Bisericii". Prodigioasa activitate a dascălului nostru este consemnată amănunţit în revista „Studii Teologice", nr. 5—8/1977, cu indicarea publicaţiei în care au fost publicate toate studiile şi articolele lui.

La venerabila vîrstă de 90 de ani, profesorul O. Bucevschi îşi păstrează prospeţimea intelectuală; lucrează şi astăzi, onorînd cu scrisul său publicaţiile centrale bisericeşti. L-am revăzut nu demult, cu aceeaşi figură senină şi calmă, aşa cum l-am cunoscut înainte cu aproape 60 de ani în urmă. Faţa îi este puţin brăzdată de anii mulţi, grei şi zbuciumaţi prin care a trecut. Are doar o rană sufletească, pierderea soţiei devotate, atenuată şi compensată de dragostea fiicei sale, Mirela, care îi poartă de grijă. Ce i-am putea dori noi, foştii lui învăţăcei, la împlinirea binecuvîntatei vîrste de 90 de ani? Zile bune, cu sănătate, aceeaşi vigoare morală, pe care ne-a infuzat-o şi nouă, spre a mai putea scrie şi publica, îmbogăţind — în continuare — literatura noastră teologică. Din acest prilej aniversar, îi împletim o cunună de preţuire şi nefăţărită recunoştinţă, aşa cum se cuvine unui dascăl-părinte, care a făcut din catedră apostolat.

Pr. prof. *Ion Bunea*

Cursul de perfecţionare cu profesorii Seminariilor Teologice din Patriarhia română

Între 6 şi 11 iulie 1987, s-a organizat la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, cursuri de perfecţionare cu toate cadrele didactice din Învăţămîntul teologic seminarial din cuprinsul Patriarhiei române.

Începutul s-a făcut prin Te-Deumul săvîrşit de un sobor de preoţi profesori.

Importanţa acestui curs a fost relevată de participarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist şi a Chiriarhilor care au sub directă îndrumare Seminariile teologice.

La inaugurarea cursului a fost prezent dl. Ion Cumpănaşu, preşedintele Departamentului Cultelor.

Deschizînd programul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a cerut P. C. Părinte Vicar-patriarhal C. Pîrvu să comunice Decizia Sfîntului Sinod în acest scop. Prea Fericirea Sa a dat apoi cuvîntul înaltilor chiriarhi.

Luările de cuvînt ale membrilor Sfîntului Sinod — I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, P. S. Epifanie al Buzăului, P. S. Emilian de Alba Iulia, P. S. Iustinian, Episcop-vicar al Sfîntei Episcopii a Vadului, Feleacului şi Clujului — au scos în evidenţă rolul Seminariilor Teologice în pregătirea viitorilor preoţi, contribuţia cadrelor didactice la formarea lor teologică, duhovnicească şi patriotic-cetăţenească.

Festivitatea de deschidere s-a încheiat prin cuvîntul Prea Fericitului Patriarh Teoctist ale cărui linii directoare s-au referit la formarea preotului de tip misionar care să răspundă cerinţelor actuale ale credincioşilor Bisericii şi Patriei.

S-au referit apoi la îndatorirea cadrelor didactice privind instruirea teologică a viitorilor preoţi, servind prin pilda lucrării lor ca preoţi, profesori, pedagogi şi fraţi, la cultivarea vocaţiei preoteşti în rîndurile elevilor seminarişti.

Au scos în evidenţă permanenta grijă a membrilor Sfîntului Sinod pentru pregătirea viitoarelor cadre de slujire, eforturile Bisericii pentru susţinerea şcolilor teologice şi contribuţia pe care o aduce clerul pregătit în aceste şcoli la îmbunătăţirea vieţii religioase a credincioşilor şi la progresul societăţii actuale şi al patriei.

După acest început festiv a urmat un raport general al P. C. Inspector Preot Armand Munteanu şi dările de seamă ale P. C. Preoţi Directori ai celor şase Seminarii teologice. Din prezentarea raportului şi dărilor de seamă privind Învăţămîntul Seminarial, în anul şcolar 1986—1987, se constată un progres sub toate aspectele procesului instructiv-educativ-teologic, duhovnicesc-patriotic.

În zilele următoare, 7—11 iulie, s-a desfăşurat programa stabilită, cu participarea unanimă a cadrelor didactive. Temele variate, cu caracter teologic, pastoral-misionar, cu caracter canonic-legislativ dar şi cu caracter istoric şi de orientare în marile probleme ale contemporaneităţii au fost prezentate de profesori de la cele două Institute Teologice din Bucureşti şi Sibiu, precum şi specialişti distinşi de un înalt nivel de competenţă, din cadrul Administraţiei Patriarhale, al Departamentului Cultelor, M. A. E. şi al altor instituţii de Stat: Pr. C. Pîrvu, Vicar-patriarhal; Pr. prof. D. Abrudan; Pr. prof. Ioan Ică; Pr. prof. N. N. Necula; Pr. prof. I. Moldovan; Pr. prof. Viorel Ioniţă; Pr. prof. Ion Floca; Pr. prof. Constantin Galeriu; Pr. conf. Alexandru Stan; Ştefan Năstăsescu, Dr. Ion Popescu şi Dr. Florin Constantiniu consilieri în Ministerul de Externe; prof. Constantin Grigorescu; Magistrat Nicolae Bracaciu; prof. Petre Crăciunescu; prof. Dumitru Costea; I. Neagu, Consilier juridic.

Prelegerile au fost audiate cu un real şi profund interes, ele fiind relevante prin continutul lor bogat, comprehensiv, legate de realităţi concrete ale vieţii şi prezentate într-o formă superioară de expresie. Calitatea deosebită a acestor teme şi comunicări, importanta majoră a ideilor analizate şi împărtăşite, au fost scoase în evidenţă şi din întrebările şi intervenţiile profesorilor cursanti. S-a putut constata astfel şi gradul înalt de înţelegere şi însuşire a continutului de idei, exprimîndu-se dorinţa şi îndatorirea profesorilor de a le face cunoscute elevilor lor.

Coordonator principal al cursurilor a fost Pr. prof. Constantin Galeriu, de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, care a asigurat întregului program o desfăsurare cu bună rînduială şi metodică, stabilind sinteze şi concluzii corespunzătoare temelor.

Încheierea s-a făcut tot într-un cadru festiv, de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în prezenţa d-lui Ion Cumpănaşu, preşedintele Departamentului Cultelor. Au participat P.P. S.S. Episcopi-vicari ai Administraţiei Patriarhale şi ai Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureştilor: Vasile Tîrgovişteanul, Nifon Ploieşteanul, Roman Ialomiţeanul şi alţi colaboratori. După prezentarea raportului cuvenit de către Pr. prof. Coordonator şi mulţumirea adusă în numele cursanţilor de către P. C. Pr. prof. D. Pîntea, Prea Fericitul Părinte Patriarh luînd cunoştinţă cu bucurie de această bună desfăşurare, într-un substanţial cuvînt pastoral a evidenţiat următoarele:

Preotul şi profesorul de teologie de astăzi trebuie să fie profund conştient de chemarea lui, de a fi în slujirea Bisericii şi a Ţării lui. Biserica să o privească şi s-o înţeleagă ca pe un organism viu în unitate cler şi credincioşi; un gînd, o voinţă, o exprimare ca în Sfînta Liturghie. Cuvîntul lui teologic şi duhovnicesc să fie totodată social-cultural. Lumea e în schimbare continuă. Să fim atenţi la spiritul epocii, asemenea Sfintilor Părinti: Sfîntul Vasile cel Mare învăţa pe tineri să culeagă de pretutindeni asemenea albinelor, nectarul adevărului. Biserica nu poate fi în afara timpului, a obligaţiilor cetăţeneşti şi sociale. Este un privilegiu astăzi că învăţămîntul teologic se află sub conducerea şi răspunderea Bisericii. Ne bucurăm astfel de o autonomie deplină — fată de trecut — organizîndu-ne direct învăţămîntul, programa specifică, numindu-ne profesorii pregătiţi în acest scop. Şi celelalte Culte se bucură de aceleaşi drepturi, organizîndu-şi învăţămîntul teologic propriu. Profesorii trebuie să fie modele pentru elevi, prin pregătirea lor teologică, prin orizontul lor cultural deschis larg, prin ţinuta lor duhovnicească şi patriotică pilduitoare. Aşa vor imprima elevilor „chipul" preotului după Hristos. Al preotului-părinte pentru păstoriţii lui, părinte pentru familia lui, exemplu de moralitate şi exemplu de iubire şi ţinută cetăţenească în mijlocul poporului.

Pr. C. G.

Dr. ION MIHU

Evocare la 60 de ani de la moarte

La 2 iulie 1927 se stingea, în vîrstă de 73 de ani, în comuna Vinerea, lîngă Cugir, un mare ctitor al Bisericii Ortodoxe Române şi un generos filantrop al culturii transilvănene, Dr. Ion Mihu.

Fiu de ţăran, conştient că nu va putea răzbate şi nici nu se va putea menţine ca un vrednic intelectual român într-o ţară guvernată de o birocraţie aristocratică şi exclusivistă, Ion Mihu şi-a însuşit cu rigoare cunoştinţele juridice şi economice ale vremii, luîndu-şi doctoratul în drept la Budapesta.

Înzestrat cu perspicacitate şi bun simţ, mîndru de originea sa, îşi deschide în anul 1883 un birou de advocat în Orăştie, în mijlocul celor de lîngă care a plecat.

La vremea cînd împlinea 30 de ani, în 1884, s-a ţinut în Orăştie Adunarea generală a „Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român". Ideile generoase ale Astrei l-au impresionat şi au fost intuite în realele lor perspective, găsind în tînărul advocat un convins şi fervent susţinător.

Voind să sprijine eficient ideile progresiste ale epocii, în 1885 Ion Mihu a înfiinţat Banca „Ardeleana" din Orăştie, căreia i-a fost şi primul director.

Instituţia creată şi condusă de dînsul se dezvoltă puternic, acţionînd cu promptitudine îndeosebi în sprijinul ţăranilor, meseriaşilor şi negustorilor români, devenind la începutul veacului nostru a treia instituţie bancară din Transilvania, după „Albina" din Sibiu şi „Victoria" din Arad.

Prin asistenţă juridică gratuită, prin împrumuturi cu interese reduse, Banca ajuta ţăranii săraci să devină proprietari de pămînt, prin reîmpărţirea moşiilor vîndute de marii latifundiari. Dispărînd marea proprietate funciară, în mod implicit scădea şi influenţa politică exercitată de magnaţii maghiari.

Cercurile conducătoare de la Budapesta au sesizat această „acţiune de sobol" a băncilor româneşti şi, mai explicit, deputatul Baross János afirma în parlament la 28 iunie 1911 . . . „Băncile româneşti sînt avanposturile unui mare stat politic daco-roman, aceste bănci sînt răsadniţele noii clase de mijloc şi ale intelectualităţii în formare".

Ion Mihu a fost unul din marii „grădinari" ai acestor răsadniţe. Îmbunătăţind starea materială a conaţionalilor săi, a contribuit la promovarea culturii şi la dezvoltarea conştiinţei naţionale, elemente fundamentale ale luptei pentru existenţa naţională.

Fiind integrat complet în viaţa politică, economică, culturală şi bisericească a românilor, ca secretar al Conferinţei naţionale a Partidului Naţional Român din anii 1887, 1890 şi 1892, ca membru al Sinodului arhidiecezan şi al Consiliului Naţional Bisericesc, ca asesor al Consistoriului din Sibiu în secţia şcolară, vrednicul intelectual a fost în măsură să cunoască bine toate nevoile românilor, ştiind unde trebuia să intervină cu ajutorul său şi al Băncii.

De aceea, prin Banca „Ardeleana" ajută substanţial toate şcolile confesionale din jurul Orăştiei, precum şi cele două protopopiate (ort. şi gr.-cat.), organizează meseriaşii şi economii în reuniuni pe bază de statute, înfiinţează Societatea de lectură (Casina română) în casele sale, devine membru fondator al gazetei săptămînale „Libertatea", al cărei prim-număr apare la 1 ianuarie 1902.

Gazeta „Libertatea" va fi distribuită gratuit preoţilor şi învăţătorilor din jurul Orăştiei, aceştia devenind, la rîndul lor, conducătorii spirituali şi politici ai satelor.

Alături de aceste preocupări politice, Ion Mihu nu neglijează acţiunile directe de promovare şi sprijinire a luptei pentru ridicarea culturală a societăţii româneşti. Astfel, fiind ales în Adunarea generală de la Oraviţa din 1908 ca preşedinte al „Societăţii pentru fondul de teatru român", el reorganizează această instituţie, prin modificarea statutelor şi donează suma de 10.000 coroane pentru constituirea unui fond de premiere a pieselor originale româneşti. În optica acestui ctitor, teatrul trebuia să fie „un cămin în care să ardă nestinsă flacăra sacră a iubirii de neam".

Aceasta însă nu era de ajuns. El era convins că presa constituie elementul de bază în lupta pentru ridicarea conştiinţei naţionale. Dar publicaţiile româneşti erau expuse unor continue opresiuni din partea cenzurii, iar redactorii lor, şicanelor vexatorii ale administraţiei şi pedepselor justiţiei. Numai ziarul „Tribuna" din Sibiu, în răstimpul a 10 ani (1893—1903) fusese amendat cu suma de 56.918 coroane, iar redactorii pedepsiţi cu 17 ani de închisoare.

De aceea, spre a-i apăra pe slujitorii-luptători ai ziarelor, Ion Mihu constituie, în vara anului 1910, „Fondul ziariştilor români din Ungaria", dăruind pentru început suma de 25.000 coroane. Ulterior va mai dona acestui fond tantiemele ce-i reveneau ca preşedinte al Băncii Albina din Sibiu.

Singuratic şi retras la moşia sa — „în Tusculanum-ul de la Vinerea", cum obişnuia să-l agrăiască prietenul său Vasile Goldiş — Ion Mihu continua să îndrume românii pentru a-şi păstra nebiruite vitalitatea, dragostea de neam şi credinţa în Biserică, pentru că toate acestea „constituie o mare comoară pe care se întemeiază nădejdea zilelor mai bune, *care cu siguranţă au să vină*, cînd vremea se va fi plinit".

Şi vremea „s-a plinit" la 1 decembrie 1918.

În preajma Adunării Naţionale de la Alba Iulia, Ion Mihu îşi notează „un crîmpei de gînduri" cu privire la problemele de organizare ale României de atunci. Între acestea, este demnă de relevat ultima frază a notelor din 5/17 noiembrie 1918: „În fine ar fi de dorit, din punct de vedere naţional, ca după unirea politică a românilor în un singur stat naţional, să se facă şi reunirea Bisericilor româneşti în o singură Biserică naţională şi autocefală, dat fiind că desbinarea, urmată în vremuri de restrişte, nu s-a făcut pentru convingeri şi trebuinţe sufleteşti, ci numai pe motive politice şi materiale, care astăzi şi-au pierdut rostul!" Valorosul „crîmpei de gînduri" din 1918, îl va confirma pe Ion Mihu ca pe un precursor de seamă al împlinirilor din 1948.

După război, a refuzat orice post politic, dar a continuat să ajute internatele şcolilor din Orăştie înfiinţate atunci (Liceul „Aurel Vlaicu" înfiinţat în 1919 şi Şcoala de arte şi meserii înfiinţată în 1924).

Conştient că lucrările agricole au nevoie de cadre bine pregătite şi la curent cu realizările ştiinţifice ale epocii, Ion Mihu a insistat pentru înfiinţarea în satul său natal a unei „şcoli agronomice". Dar nu i-a fost dat să-şi vadă împlinită această dorinţă.

Gîndurile şi preocuparea lui rămîn legate mereu de Biserică, pentru că prin ea ne-am păstrat fiinţa naţională. De aceea, prin testamentul său — întocmit încă în anul 1905 — constituie „Fundaţia culturală Dr. Ion Mihu", numind ca moştenitoare universală Mitropolia ortodoxă română din Sibiu. La moartea sa bunurile şi valorile acestei fundaţii s-au ridicat la suma de 8.792.272 lei.

Credincioşii ortodocşi din Orăştie îi rostesc cu recunoştinţă numele pentru că în casele cu etaj din faţa catedralei, dăruite de Ion Mihu, au locuit preoţii noştri mai bine de jumătate de veac. Tot acolo se adăposteşte — de la începutul veacului nostru — protopopiatul şi parohia I-a cu birourile lor şi sala de conferinţe, adăugîndu-li-se de curînd Depozitul de carte veche şi icoane.

Ctitorul şi filantropul din timpul vieţii îşi va prelungi şi după moarte — prin puternicele rădăcini subpămîntene — statornicia şi credinţa în Biserica Ortodoxă Română şi va rodi alte mlădiţe sănătoase pentru cultura neamului său.

Viorel V. Cugereanu

Diaconul Coresi

430 ani de la tipărirea primei cărţi braşovene: MICUL OCTOIH

(12 iulie 1556—14 ianuarie 1557)

Cu 430 de ani în urmă, în Şcheii Braşovului, sub egida străvechii biserici voievodale, „Sf. Nicolae", se edita prima carte coresiană, Octoihul mic, prin Oprea logofătul şi diaconul Coresi, prin care se pecetluieşte, de fapt, epoca începuturilor şi biruinţei definitive a scrisului în limba română.

Octoihul sau „cartea celor opt glasuri", numit şi Glasariu, Paraclitichi (lb. greacă) — după cum se ştie — este o carte de ritual bisericesc, cuprinzînd cîntările fiecărei zile din săptămînă, corespunzînd succesiv cîte un glas fiecărei săptămîni, fiind redactată iniţial în limba greacă începînd din secolul al VI-lea prin Sever din Antiohia, a cărui conţinut s-a îmbogăţit în decursul vremii cu diferite cîntări bisericeşti (irmoase, canoane), căpătînd în prima jumătate a secolului al IX-lea, prin Mitrofan din Smirna, conţinutul de azi, după ce o formă aproape definitivă o dăduse teologul bizantin Ioan Damaschin în sec. VIII.

Octoihul care cuprindea doar cîntările pentru sîmbătă seara şi Duminică dimineaţa, a primit denumirea de Octoih mic, bucurîndu-se de la început de o mare circulaţie şi întrebuinţare alături de Evangheliar şi Liturghier. Cel mai vechi manuscris al Octoihului în limbă slavă, în redacţie medio-bulgară, aparţine secolului al XIII-lea, cînd el este consemnat pe teritoriul patriei noastre. Este semnificativ faptul că odată cu introducerea tiparului, printre primele cărţi figurează Octoihul (1492 — Cetinie-Serbia), retipărit în 1510 la Tîrgovişte, prin Macarie.

În condiţiile secolului al XVI-lea, cînd presiunile de Reformă traversau Transilvania, iniţiativa tipăririi Octoihului se dovedeşte mai mult decît necesară pentru românii ortodocşi care luptau din răsputeri să-şi păstreze neştirbită legea strămoşească.

„Fiindcă în Treime slăvitul Dumnezeu a binevoit să desăvîrşească biserica sa prin felurite cărţi, prin lauda şi folosul celor ce le cetesc — se specifica în epilogul Octoihului — de aceea şi eu jupînul Haniş Begner, judeţul Braşovului am rîvnit, cu ajutorul Sfîntului Duh şi din dragoste pentru dumnezeeştile şi sfintelor biserici şi am tipărit această carte de suflet mîntuitoare, Octoih, spre împlinirea laudei Dumnezeirei slăvite în unitate ca tre sori. Mă rog deci de tineri şi de bărbaţi şi de bătrîni, de cei ce vor ceti sau cînta sau vor copia pentru dragostea lui Hristos, să ne îndrepte pe noi, cari cu osîrdie am îngrijit de acest lucru, şi să ne blagoslovească, ca amîndoi slăvind pe Tatăl din care toate s-au făcut, pe Fiul prin care toate s-au făcut şi pre Sfîntul Duh, în jurul căruia toate s-au făcut, să căpătăm aici pace şi bunătate, iar acolo să strălucim, în lumina binefacerii, amin. Şi era pe atunci, în vremea aceea, în ţara Ungurească crăeasa Isabela, fiul ei Ianăş, craiul cel tînăr, fiul marelui Ianăş craiul, şi în Ţara Românească era Pătraşcu Voievod şi în Ţara Moldovei era Alexandru Voievod. Din porunca jupînului Haniş Begner, judeţul Braşovului, eu, robul lui Hristos, Oprea logofătul şi diaconul Coresi, ne-am trudit cu aceasta şi am tipărit aceste cărţi în anul 7065 (1557). S-au început aceste cărţi în luna lui iunie în 12 zile, s-au sfîrşit în luna lui ianuarie 14 zile, în cetatea Braşovului" (B. R. V., IV, p. 5—6).

Faptul că în conţinutul epilogului este integrată autoritatea locală, Hans Benkner, a adus după sine interpretarea, conform căreia „stabilirea lui Coresi la Braşov şi începerea unei susţinute activităţi tipografice se datorează, pe de o parte încetării activităţii tipografiei honteriene în 1557 şi pe de altă parte, datorită intensificării propagandei reformei în rîndurile românilor" (Ion Gheţie, Alexandru Mareş, *Originea scrisului în limba română*, 1985, p. 101) şi astfel Coresi ar apărea ca un exponent al reformei şi subordonat reformatorilor, deşi primele cărţi tipărite de el (Octoihul — 1557; Penticostarul — 1558) sînt pur ortodoxe, care nu puteau sluji textelor reformiste, ci dimpotrivă, cu atît mai mult cu cît în prefaţă sînt consemnaţi şi voievozii din Muntenia şi Moldova (Pătraşcu şi Lăpuşneanu), ca într-o carte a unităţii naţionale.

În cazul unui patronaj al judelui reformat braşovean, cum se poate explica faptul că pentru tipărirea cărţilor coresiene nu s-a folosit tiparul honterian (nefolosit pe atunci de nimeni), încît Coresi aduce tiparul de la Tşrgovişte, folosind corpul de litere întrebuinţate în capitala Munteniei şi de Liubavici? De asemenea, cum se poate explica faptul că în „socotelile Braşovului", atît de bine organizate arhivistic, nu găsim nici o menţiune cu privire la instalarea unui tipar în cetatea braşoveană, în schimb apare că în 12 decembrie 1573, Coresi, în calitate de „diacon al vlădicăi, tipograful" împreună cu alţi patru oameni vin la Braşov pentru o presă tipografică, unde rămîn 5 zile fiind întreţinuţi pe cheltuielile oraşului (Hurmuzaki, *Documente*, vol. XI, p. 810)? Dacă sub patronajul judelui s-ar fi tipărit atîtea cărţi invocate de mulţi cercetători, cum de aceleaşi socoteli n-au consemnat costisitoarele cheltuieli pentru aceasta, iar cronicarii de curte, cu evidente misiuni de a populariza fapte de asemenea natură, în favoarea judelui, nici măcar n-au amintit? Mai curînd credem că ar fi de neconceput ca un diacon tîrgovişten să nu poată intra în mediul juridic al Braşovului fără a menţiona în prefaţă numele autorităţii. Interdicţia lui Batori din 1571 de a nu se tipări cărţi fără aprobarea principelui nu putea să nu probeze şi antecedente pentru perioada întregului deceniu precedent (cf. P. P. Panaitescu, *Începuturile scrisului în limba română*, 1967). Pe de altă parte, la 1570, cînd Laurenţius Fronius „a ridicat pîră împotriva lui Coresi, tipograful român, din pricina unei prese tipografice şi a unei datorii", hotărîrea judecătorească dispunea ca diaconul Coresi „să păstreze presa şi să plătească lui Laurenţius datoriile cu alte bunuri", de unde se vede clar că judele braşovean nici măcar nu este implicat în proces, în schimb, în sentinţă se hotărăşte ca Toma „fiul popei Toma şi unchi protopopului Mihai" din Şchei să plătească 12 florini, sumă cu care se pedepseau în epocă cei care găzduiau persoane străine, fără aprobarea autorităţii, ori Coresi era străin faţă de autoritatea locală.

În acest caz cu greu poate fi despărţită fapta editorială coresiană de românii ortodocşi din Şchei, unde, de altfel s-au păstrat nu numai cărţile coresiene, dar şi manuscrise precoresiene şi unde activau cunoscuţi cărturari, care îi puteau sluji faptei sale editoriale cu prisosinţă, fiind şi ei copişti şi deţinători de carte, aşa după cum se cunoaşte.

Astăzi cînd aniversăm 430 de ani de la tipărirea Octoihului, considerăm oportun să invocăm prezenţa în Şcheii Braşovului a izvorului după care s-a tipărit cartea primă coresiană la Braşov, fiind şi aceasta o dovadă a legăturilor pe care tipograful muntean le-a avut cu obştea ortodoxă din Şcheii Braşovului, căci în caz contrar, izvorul manuscris ar fi trebuit să se păstreze în Cetatea Braşovului şi nu la biserica „Sf. Nicolae". Constînd din 152 file (21,5×13,5 cm), manuscrisul 42 din arhiva muzeului, scris în semiuncială în limbă slavonă de redacţie românească, poartă filigran foarfecă, corespunzător secolului XV de sfîrşit, identificîndu-se în text cu conţinutul tipăriturii coresiene, cît şi cu Micul octoih românesc, scris tot în Şcheii Braşovului la 1570 de diaconul Oprea, aflat azi în fondul documentar al Bibliotecii Judeţene, Braşov (ms. 2872).

Credem că este semnificativ faptul că şi izvorul Octoihului mare tipărit de Coresi în două volume (1574—1575) s-a aflat tot în Şcheii Braşovului. Este vorba de manuscrisul nr. 1, inventariat drept Catavasier slav pentru anul 1492, fiind de fapt Octoih scris la 1530 la Păuliş, pe Mureş de diaconul Nicola, din porunca popei Mircea, de unde manuscrisul este dus la Călimăneşti şi de acolo, prin Toma, colaboratorul şcheian al lui Coresi, adus în Şcheii Braşovului, unde manuscrisul este restaurat cu hîrtie braşoveană, identică celei pe care diaconul Coresi îşi tipărea Octoihul său. În afara identităţii textuale, corecturilor comune, şi prezenţei lor în aceeaşi arhivă, manuscrisul izvor şi tipăritura coresiană îşi dovedesc legătura şi prin cărturarii care le-au deţinut, fiind şi aceasta o dovadă a legăturilor lui Coresi cu mediul ortodox din Şcheii Braşovului, cu atît mai mult cu cît, Octoihul mare, deşi tipărit la Braşov, poartă în frontispiciu stema Ţării Româneşti.

Aceleaşi investigaţii pot fi întreprinse şi asupra celorlalte tipărituri coresiene, singurul impediment constînd în aceea că multe din documentele şi manuscrisele de epocă au dispărut şi au fost distruse din Şchei, aşa cum dovedesc numeroasele protocoale şi însemnări în documentele de aici. Totuşi, în lumina valorilor încă existente în arhiva istorică a muzeului bisericii „Sf. Nicolae" din Şchei vedem în Coresi cărturarul care a slujit prin puterea sa de muncă cauza ortodoxiei, favorizînd prin aceasta biruinţa definitivă a scrisului în limbă română, determinată de acute necesităţi interne şi nicidecum de substrat extern reformat.

Prof. *Vasile Oltean*

Mănăstirea „Izvorul Miron"...

(Continuare din pag. a 5-a)

Ierarhul însuşi a contribuit cu o danie substanţială pentru ca intenţia sa să devină faptă. I s-au alăturat îndată numeroşi localnici cu obolul lor şi vrednice de pomenire sînt, în acest sens, surorile Maria şi Suzana Glava din satul Româneşti.

La un an după amintita vizită canonică, în 1912, Miron Cristea punea piatra de temelie a mănăstirii pe care avea să o numească *Izvorul Miron*. Impunătoarea şi frumoasa biserică a aşezămîntului s-a terminat însă de construit abia în anul 1929. De acum, pămîntul pe care se ridica noul şi mîndrul lăcaş era din nou alipit trupului ţării, iar de şase ani (1925) ctitorul ei devenise cel dintîi Patriarh al României întregite.

Biserica mănăstirii a fost sfinţită în anul 1931, cînd ierarhul de atunci al eparhiei Caransebeşului, episcopul Iosif Traian Badescu, i-a dat hramul *Sfîntul Prooroc Ilie*. Cele dintîi chilii se construiseră în 1929 şi tot atunci conducerea mănăstirii îi fusese încredinţată monahului Tarasie Marcu, bănăţean din părţile Lipovei. I-a urmat ieromonahul Patrichie Benga, cernican după metanie, dar după naştere tot bănăţean din apropiata comună Sinteşti. Al treilea stareţ a fost ieromonahul Roman Oprişoni din Gladna Română care a amenajat izvoarele cu apă caldă din curtea mănăstirii. A urmat apoi la conducerea mănăstirii sîncelul Valerian Jic după care a venit la cîrmă ieromonahul Timotei Eftimie — actualul arhimandrit şi stareţ al mănăstirii Hodoş-Bodrog.

Mai apoi în vremea în care a stăreţit, protosincelul Ieronim Balintoni — de loc din Gladna Română — avînd darul săpăturii în lemn, ajutat de sculptorul Busuioc, cu multă trudă, talent şi migală a lucrat tîmpla bisericii *Izvorul Miron*. Tot părintelui Ieronim i se datorează şi catapeteasma vechii biserici Sf. Nicolae din Schei (Braşov), ca şi aceea a bisericii aşezămîntului românesc din Ierusalim. Acestui stareţ îi urmează ieromonahul Visarion Sintescu şi apoi Gheitazet Dumbravă, urmat de ieromonahul Ieronim Stoican, iar din ziua de 1 septembrie 1985, conducerea mănăstirii a fost încredinţată autorului acestor modeste rînduri.

Biserica Mănăstirii „Izvorul Miron" este construită potrivit arhitecturii tradiţionale răsăritene, în stil neo-bizantin în plan de navă, uşor treflată, cu fundaţii de piatră cu soclu înalt. Zidurile sînt din cărămidă şi piatră, susţinute în exterior de şase contraforţi. Monumentalitatea lăcaşului este sporită de cele două turle zvelte lucrate din lemn de stejar şi de brad care domină frumoasele împrejurimi de la poalele munţilor Poiana Ruscăi şi Padeşului.

În anii 1980—1981 s-a început pictarea pereţilor interiori ai bisericii, pictură la nivelul şi de calitatea celei din exterior executată, asemenea celei dinlăuntru, de prof. Ion Sulea-Gorj, din Timişoara.

Aşezată în vatra sa din frumosul loc de lîngă jumătatea drumului care leagă Deva de Lugoj, Sf. Mănăstire „Izvorul Miron" din Româneşti, cercetată de numeroşi credincioşi, este astăzi o insulă de rugăciune şi muncă, un punct luminos pe harta monahismului nostru românesc.

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

Din AGENDA Prea Fericitului Patriarh TEOCTIST

● *Marţi, 1 iunie a. c.,* Prea Fericitul Patriarh Teoctist însoţit de P. S. Episcop-vicar Patriarhal Nifon Ploieşteanul, P. C. Pr. Dumitru Soare, Directorul Institutului Biblic şi de Misiune ortodoxă şi de P. C. Pr. Alexandru Tudor, Consilier patriarhal, a luat parte la recepţia oferită de Excelenţa Sa Domnul Andreas Berlakovitz, ambasadorul Austriei la Bucureşti.

● *Vineri, 5 iunie a. c.,* Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care a rezolvat probleme curente ale Bisericii.

● *Marţi, 9 iunie a. c.,* s-au desfăşurat lucrările Permanenţei Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureştilor, sub preşedinţia Prea Fericitului Patriarh Teoctist.

● *Între 19 iunie—1 iulie a. c.,* Prea Fericitul Patriarh Teoctist în fruntea unei înalte delegaţii bisericeşti a făcut o vizită oficială în Austria pentru a participa la festivităţile de aniversare a 200 de ani de la recunoaşterea oficială a comunităţii ortodoxe române din Viena şi a 80 de ani de la întemeierea Bisericii ortodoxe române din Viena.

Din delegaţia Bisericii Ortodoxe Române au făcut parte: Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P. S. Episcop-vicar Patriarhal Nifon Ploieşteanul, P. C. Pr. Dumitru Soare, Directorul Institutului Biblic, P. C. Pr. Alexandru Tudor, Consilier patriarhal şi P. C. Diac. Ioan Caraza, asistent la Institutul Teologic din Bucureşti.

SIBIU

■ *Marţi, 14 iulie 1987,* a avut loc deschiderea festivă a celei de a 73-a serii a cursurilor de îndrumare misionară şi pastorală a clerului, grupa de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, la care a participat Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

Festivitatea a fost deschisă de P. C. rector C. Voicu, care în cuvîntul său a insistat cu deosebire asupra rostului pe care aceste cursuri le au în lucrarea Bisericii noastre.

În numele preoţilor cursanţi a vorbit C. diac. Liviu Inţe de la Eparhia Oradiei, care a exprimat dorinţa preoţimii noastre de a fi la înălţimea cerinţelor noastre, în care scop cursurile sînt de mare folos, mulţumind totodată ierarhilor, profesorilor şi tuturor celor care au contribuit la organizarea lor.

Un cor restrîns alcătuit din preoţi cursanţi a interpretat cîteva compoziţii bisericeşti şi patriotice.

În încheierea festivităţii a luat cuvîntul Î. P. S. Mitropolit Antonie, care, în prima parte a cuvîntării, a făcut o paralelă între contextul în care preoţii de altă dată lucrau în ogorul Bisericii şi contextul de astăzi, caracterizat prin multe transformări, cu multe mijloace de informare, cu multe descoperiri ştiinţifice şi deci cu multe întrebări etc., din care motiv de la preotul de astăzi se aşteaptă mai mult decît de la preotul de altă dată. În acest sens, Î. P. S. Sa a dat o seamă de îndrumări practice, subliniind ideea că preotul de astăzi trebuie să ştie ce este şi pentru ce este preot, ca şi necesitatea de a fi autentic şi unitar prin tot ceea ce face şi gîndeşte, fie la vedere, fie la nevedere.

În partea a doua a cuvîntării, Î. P. S. Mitropolit Antonie a prezentat stadiul actual al dialogului pe care Biserica Ortodoxă îl poartă cu Biserica Romano-Catolică.

■ *Duminică, 12 iulie 1987,* la Sf. Liturghie săvîrşită la catedrala mitropolitană din Sibiu, răspunsurile au fost date de corul mixt al catedralei mitropolitane din Craiova.

Interpretate cu sensibilitate şi cu vădite calităţi vocale, răspunsurile au avut darul de a crea în catedrala noastră mitropolitană o atmosferă de înălţare sufletească, atmosferă caracteristică de altfel acestui monumental lăcaş de închinare sibian.

■ *Între 9—17 iunie 1987,* a avut loc, la aşezămîntul Arhiepiscopiei Sibiului din Păltiniş (Munţii Cibinului), cu binecuvîntarea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, prima serie de cursuri misionare de scurtă durată din acest an, organizate potrivit îndrumărilor Sf. Sinod al Bisericii noastre cu un grup restrîns de preoţi.

Cursurile s-au desfăşurat după un program bine stabilit, constînd din prelegeri şi seminarii, slujirea Sf. Liturghii în fiecare dimineaţă la biserica de lemn a schitului Păltiniş, în sobor şi predică, precum şi a vecerniei în fiecare seară, de asemenea în sobor şi predică, slujiri de care s-au folosit şi credincioşii aflaţi în trecere prin această frumoasă staţiune montană.

Prelegerile şi seminariile au avut un vădit caracter practic, realizîndu-se totodată un fructuos schimb de experienţă între preoţii participanţi, proveniţi de la parohii cu profiluri diferite şi avînd vîrste diferite.

Prelegerile au fost susţinute de părinţi profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, de părinţi consilieri şi preoţi cu îndelungată activitate pastorală, cursurile fiind organizate şi conduse de P. C. cons. Gh. Papuc.

■ În zilele de *30 iunie şi 1 iulie 1987,* Centrul mitropolitan din Sibiu a fost cercetat de dl. pastor evangh. Edmund Ratz, cu soţia, şi doamna Anita Häussermann de la Diakonische Werk — Stuttgart (R. F. G.).

Cu acest prilej, oaspeţii au vizitat Catedrala mitropolitană, tipografia eparhială, biserica Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil din Sibiu, colecţia de icoane pe sticlă de la Sibiel, Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, precum şi alte obiective religioase şi naţionale.

CLUJ

■ *Joi, 7 mai 1987,* un grup de profesori şi studenţi de la Seminarul teologic Mc Cormick din Chicago (U. S. A.), condus de prof. dr. Bruce Rigdon, a vizitat Seminarul teologic din Cluj-Napoca, însoţiţi de P. C. diac. prof. dr. Aurel Jivi. Oaspeţii au fost întîmpinaţi şi salutaţi în numele Î. P. S. Arhiepiscop Teofil de către P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul şi P. C. Arhid. prof. Constantin Bradea — directorul Seminarului, împreună cu corpul profesoral şi elevii seminarişti.

■ *Sîmbătă, 9 mai şi Duminică 10 mai 1987,* P. S. Episcop-vicar Iustinian a hirotonit întru diacon şi preot pe tînărul licenţiat în teologie, Tomoioagă Dorel-Eugen, pe seama credincioşilor din parohia Bozînta Mare, prot. Baia Mare, iar licenţiatul în teologie Oprişanu Mihai a fost hirotonit întru diacon, pe seama catedralei din Sighetu Marmaţiei, jud. Maramureş.

■ *În perioada 4—9 mai şi 11—16 mai 1987,* în conformitate cu îndrumările Sf. Sinod şi cu purtarea de grijă a Î. P. S. Arhiepiscop Teofil, la centrul arhiepiscopesc din Cluj-Napoca, au avut loc două serii de cursuri misionare, cu cîte 20 de preoţi din cuprinsul eparhiei. Cursurile au fost susţinute de către profesorii Seminarului Teologic şi de către unii preoţi din municipiul Cluj-Napoca.

■ *Duminică, 24 mai 1987,* din încredinţarea Î. P. S. Arhiepiscop Teofil, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul, a săvîrşit sfinţirea bisericii din parohia Unirea, prot. Bistriţa, jud. Bistriţa-Năsăud, cumpărată în anul 1982 de la cultul evanghelic din localitate, reparată capital în exterior şi interior, împodobită cu iconostas sculptat în stejar, înzestrată cu icoane, veşminte, prapori şi cărţi de cult, toate prin jertfelnicia bunilor credincioşi şi purtarea de grijă a vrednicului preot paroh Gavril Preda, care pentru osteneala depusă a fost distins şi hirotesit „iconom", cu dreptul de a purta brîu roşu.

La sfîrşitul Sf. Liturghii arhiereşti, P. S. Iustinian a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

ALBA IULIA

■ *Marţi, 9 iunie,* P. S. Episcop Emilian a primit vizita pastorului evanghelic Dr. Milan Kubiča din R. S. Cehoslovacia, care, împreună cu familia, se aflau în vizită în România. Oaspetele a făcut studii în ţara noastră, a scris despre Episcopia Alba Iuliei, este un bun cunoscător al teologiei ortodoxe şi traducătorul unor lucrări ale Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în limba cehă.

■ *Miercuri, 10 iunie,* P. S. Episcop a primit vizita pastorului Gottfried Lunkenheimer din R. F. G., care este doctorand al Institutului Teologic Universitar din Sibiu.

■ *Joi, 11 iunie,* P. S. Episcop Emilian a primit în vizită un grup de ataşaţi militari ai unor ambasade din Bucureşti, prilej cu care, în Catedrală şi apoi în sala de recepţie, oaspeţilor le-a fost prezentată pe scurt importanţa istorică şi bisericească a Alba Iuliei, precum şi realizările reînfiinţatei Episcopii, expresie a libertăţii religioase, ce caracterizează viaţa socială de azi din patria noastră.

■ *Duminică, 14 iunie,* P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie Arhierească în parohia Vinerea, protopopiatul Alba Iulia, răspunzînd dorinţei exprimate de mai multă vreme de bunii credincioşi ai acestei parohii, de a-i avea în mijlocul lor pe Întîistătătorul reînfiinţatului scaun vlădicesc al Alba Iuliei.

În cadrul Sf. Liturghii, P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

■ *Vineri, 19 iunie,* P. S. Episcop Emilian a primit vizita D-lui Jack Spitzer din S. U. A., care împreună cu soţia se aflau într-o vizită în România. Oaspeţii străini, au fost conduşi să viziteze şi Mănăstirea Rîmeţ, străveche vatră de spiritualitate ortodoxă şi românească.

■ *Duminică, 21 iunie,* P. S. Episcop a vizitat parohiile Miceşti, Şard, Ighiu, Ighiel şi Bucerdea Vinoasă din protopopiatul Alba Iulia, poposind cîteva clipe în fiecare din bisericile parohiale. La Bucerdea Vinoasă, P. S. Sa, a participat la Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor prezenţi un cuvînt de învăţătură şi de apreciere a zelului cu care ei se străduiesc pentru înfrumuseţarea celor două biserici cu o nouă pictură în frescă.

■ *Miercuri, 24 iunie,* de praznicul Naşterii Sf. Prooroc Ioan Botezătorul P. S. Episcop Emilian a participat, ca şi în anii trecuţi la hramul schitului Sf. Ioan Botezătorul din Alba Iulia şi la oficierea slujbei Parastasului pentru episcopii: Policarp Moruşca, primul episcop al românilor din America, Ioan Stroia şi Veniamin Nistor, care-şi dorm somnul de veci lîngă paraclisul schitului.

■ *Vineri, 26 iunie,* P. S. Episcop Emilian a prezidat examenul de licenţă al absolvenţilor Institutului Teologic Universitar din Sibiu, fii duhovniceşti ai Eparhiei Alba Iuliei.

■ *Duminică, 28 iunie,* P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie Arhierească la Mănăstirea Rîmeţ şi a rostit un bogat cuvînt de învăţătură. În cadrul Sf. Liturghii, P. S. Sa, a hirotonit întru preot pe P. C. Diac. Horea Septimiu Bordean, consilier economic, pe seama bisericii cu Hramul Sf. Treime a parohiei Alba Iulia-Maieri II.

A doua zi, la Praznicul Sf. Apostoli Petru şi Pavel, P. S. Sa a oficiat, în acelaşi aşezămînt mănăstiresc al Rîmeţului, Sf. Liturghie Arhierească în prezenţa unui mare număr de credincioşi. P. S. Sa a rostit un ziditor cuvînt de învăţătură.

ORADEA

■ *Duminică, 3 mai 1987,* P. S. Episcop Vasile a săvîrşit, în legătură cu Sf. Liturghie, binecuvîntarea bisericii din parohia *Medieşul Aurit,* prot. Satu-Mare, în urma lucrărilor de înnoire exterioară. De asemenea, s-a făcut şi binecuvîntarea noii case parohiale, etajate. Ierarhul a ţinut cuvînt de învăţătură, aducînd cuvinte de laudă credincioşilor, membrilor Consiliului şi Comitetului parohial, pictorilor, cărora le-a înmînat scrisori arhiereşti de apreciere, iar vrednicului preot-paroh Alexandru-Gheorghe Chiş i-a acordat rangul de *iconom.*

■ *Duminică, 10 mai 1987,* chiriarhul a oficiat slujba de binecuvîntare a lucrărilor de înnoire exterioară (tencuirea în terasit) a bisericii, monument istoric, datînd din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, din parohia *Tinăud,* prot. Oradea. Prin restaurarea între 1622—1637 de Gavrilaş Movilă şi între 1658—1660 de Constantin Şerban Basarab, foşti domnitori ai Ţării Româneşti (primul între 1618—1620, al doilea între 1654—1658, stabiliţi, după detronare, în cetatea Şinteului din Bihor), biserica a devenit şi ctitorie voievodală, fiind mărturie a legăturilor de credinţă şi limbă românească între românii de pe cele două versante ale Carpaţilor, aspect ce a fost relevat de ierarh în cuvîntul de învăţătură, felicitîndu-i pe credincioşi şi pe preotul-paroh Vasile Boşca, pe care l-a distins cu rangul de *iconom.*

În după-amiaza aceleiaşi zile, vecernia a fost săvîrşită în biserica din parohia vecină *Aleşd,* prot. Oradea, păstorită cu vrednicie de preotul Petru Lup, care de asemenea a fost distins cu rangul de *iconom.* P. S. Sa a rostit un cuvînt de învăţătură.

■ *Duminică, 17 mai 1987,* ierarhul a săvîrşit slujba de sfinţire a bisericii din parohia *Mălădia,* prot. Şimleul Silvaniei, în urma lucrărilor de reconstrucţie exterioară în terasit şi de împodobire interioară cu o frumoasă pictură; preotului-paroh Gheorghe Breazdău, i s-a acordat rangul de *iconom.* În cuvîntul de învăţătură, ierarhul a vorbit despre rostul împodobirii bisericilor noastre cu icoane şi despre cinstirea ce li se cuvine acestora.

Semnalăm... Semnalăm...

● *Ana Maria Coman încheie o serie de studii temeinic întocmite despre sarmaţi* (Cine sînt sarmaţii? Ştiri antice şi opinii străine moderne despre sarmaţi, *în „Anale de istorie", XXXII, 2, 1986, p. 141—147) căutînd, precum era şi de aşteptat, relaţiile dintre aceştia şi strămoşii noştri geto-daci. O* Sarmaţie europeană *se mărginea la vest cu Carpaţii (J. F. Neugebauer); regiuni întregi dacice erau incluse în noţiunea geografică de Sarmaţia (Dobrogea, Cîmpia Munteană, Dunărea etc.); limba lor semăna cu limba sciţilor; cîmpiile erau ocupate de sarmaţi „iar munţii şi pădurile de daci" (Pliniu cel Bătrîn); geţii, o ramură a sarmaţilor, „credeau în nemurire" (Arian). Religia dacilor, Zalmoxismul, a devenit la un moment dat religia tuturor celor care au venit în contact cu ei.*

Neamul cel mai vestit, între secolul III înainte de Hristos şi începutul erei noastre erau Sarmaţii, spune Pseudo-Scymnos, în „Descrierea pămîntului", *mai erau apoi* gelonii *şi agatîrşii şi multe alte popoare din care n-a mai rămas astăzi decît amintirea numelor. Sic transit ...*

● *În „Magazinul istoric" (3, 1986, p. 33—40) Ştefan Pascu pune la punct pe istoricul ungur Székelyhidi Agoston care în revista „Alföld" (9, 1985) răstălmăceşte lucrarea sa* „Ce este Transilvania". *Argumentele prof. Ştefan Pascu sînt ca nişte cleşte logice, bazate pe fapte evidente, din care numai reaua credinţă îşi mai poate face iluzii că ar mai fi posibilă vreo replică!*

● *Sînt foarte adevărate şi de un înalt bun simţ critic şi istoric, consideraţiile lui Mircea Muşat despre unele pagini din „Jurnalul" lui Octavian Goga, în care poetul s-a lăsat pradă pasiunilor politice şi resentimentelor personale, denigrînd pe nedrept mari personalităţi ca Nicolae Iorga, Nicolae Titulescu sau Elie Miron Cristea. (Revista de istorie şi teorie literară, XXXIII, 2, 1985, p. 155—156).*

● *În volumul VI din seria „Etudes Théologiques" sub titlul* „Les dialogues oecuméniques hier et aujourd'hui *(Genève, Centre Orthodoxe de Chambésy, 1986, 415 p.) care apare sub îndrumarea Mitropolitului Elveţiei Damaschinos Papandreu, publică un studiu şi prof. român Ion Bria:* „La „reception des résultats des dialogues" *(p. 286—294). Se dovedeşte încă o dată că prezenţa sa la Geneva, în conducerea Consiliului Ecumenic al Bisericilor este utilă atît pentru dînsul, cît şi pentru mişcarea ecumenică şi pentru reprezentarea cu cinste şi competenţă a teologiei româneşti în afară.*

● *O serie de studii care depăşesc caracterul adesea ziaristic al abordării unor astfel de teme, bazîndu-se pe principii şi norme de bun simţ, de logică, dar şi pe convenţii, tratate şi pe ştiinţele politice, publică „Revista română de studii internaţionale" (XXI, ianuarie-februarie 1987). Cităm cîteva:* Dreptul internaţional şi dezarmarea *(Alexandru Bolintineanu),* Salvgardarea civilizaţiei umane, obiectiv prioritar comun al tuturor popoarelor *(Corneliu Bogdan),* Creşterea încrederii şi a securităţii, elemente importante în strategia dezarmării *(Teodor Meleşcanu),* O nouă concepţie privind abordarea datoriei ţărilor în curs de dezvoltare *(Ilie Şimon) ş. a. Fundamentate pe o bibliografie largă, românească şi străină, studiile sînt sinteze de mare valoare pentru orientarea în problemele lumii contemporane. Strategilor Bisericilor care vin în contact cu astfel de probleme în toate reuniunile internaţionale bisericeşti, le pot fi de mare utilitate.*

● *În cadrul Comisiei Naţionale Catolice pentru Ecumenism din Belgia s-a ţinut la 22 nov. 1986, în loc.* Waremme, *cea de a 20-a Adunare Generală. Conferinţa principală a fost ţinută de Pr. Ion Dura, parohul comunităţii Ort. Rom. din Olanda, cu titlul:* „Euharistia în Biserica Ortodoxă". *Textul se va publica în rev. belgiană* „La foi et le temps".

● *O carte interesantă intitulată* „Casa veche de lemn din Bucovina", *ocupîndu-se în special de arhitectura populară, publică Pr. Nicolae Cojocaru, ilustrînd-o singur cu un mare număr de fotografii şi desene (Ed. Meridiane, Bucureşti, 1983, 142 p.).*

Se mişcă în problemă cu uşurinţă de specialist, dovedind nu numai cunoştinţe, ci şi dragoste de patrimoniul naţional din zonele rurale ale Bucovinei.

Acelaşi autor ne mai face o surpriză deosebită, prin publicarea unei alte cărţi intitulate: „Cîntece, obiceiuri şi tradiţii populare româneşti". *Cu o lungă prefaţă de George Muntean (46 p.), „textele adunate de Nic. Cojocaru sînt documente sufleteşti noi, izbînzi artistice certe ale oamenilor Bucovinei, creatori şi mai ales păstrători şi transmiţători ai acestora către noile generaţii", scrie prefaţatorul.*

Nic. Cojocaru a adunat folclor inedit din cca. 30 de sate, de la peste 100 de tineri şi bătrîni, muncă ce i-a luat mai mult de 15 ani.

Culegerea lui dovedeşte ce izvor inepuizabil mai este încă poporul, cît de multe, cît de frumoase, cît de adînci în simţire, în frumos şi în expresie sînt creaţiile lui (Ed. Minerva, Bucureşti, 1984, 405 p.).

● *Dimitrie Cuclin e fără îndoială un nume cunoscut în cultura românească, făcînd parte din galeria de creatori de opere muzicale. Ella Istratty şi Dan Smântânescu ni-l readuc în memorie prin mijlocirea unei alte arte, şi anume aceea a convorbirii, intrînd în mobilurile estetice şi filozofice ale creaţiei lui. Una e să asculţi o melodie, şi alta e s-o înţelegi, după ce creatorul ei îi dezvăluie geneza interioară şi efortul de a prinde pe portativ idei şi sentimente, şi ce anume fel de idei şi de sentimente. Uneori ele pot fi mai puţine decît ale ascultătorului dotat cu antene pentru mai mult decît şi-a putut explica creatorul, alteori ele pot îmbogăţi posibilităţile ascultătorului, deschizîndu-i ferestre spre ceea ce el n-a văzut sau n-a gîndit. Astfel de ferestre deschid cei doi autori în cartea lor, intitulată:* „Convorbiri cu Dimitrie Cuclin" *(Ed. Muzicală, Buc. 1985, 230 p. şi multe ilustraţii). Avem în faţă un instrument de cultură muzicală de valoare certă, şi de mare trebuinţă pentru cei atraşi de frumuseţile inefabile de pe potecile spiritului.*

● *Editura „Scrisul românesc" din Craiova (1986) a publicat volumul III din cartea lui Victor Papilian:* „Chinuiţii nemuririi. Manoil", *ediţie îngrijită şi* Cuvînt înainte *de Titus Bălaşa.*

O carte despre bucurie şi iubire, care înseninează şi dă tihnă sufletului şi minţii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală,* Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi,* Arhid. *Gheorghe Papuc,* Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu;* tehnoredactori: Arhid. *Ezechil Oancea,* Pr. *Teodor Damian;* corector: Pr. *Vartolomeu Constantinescu.*

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă P. O. Box 12-201, telex 10376 presfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |